

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

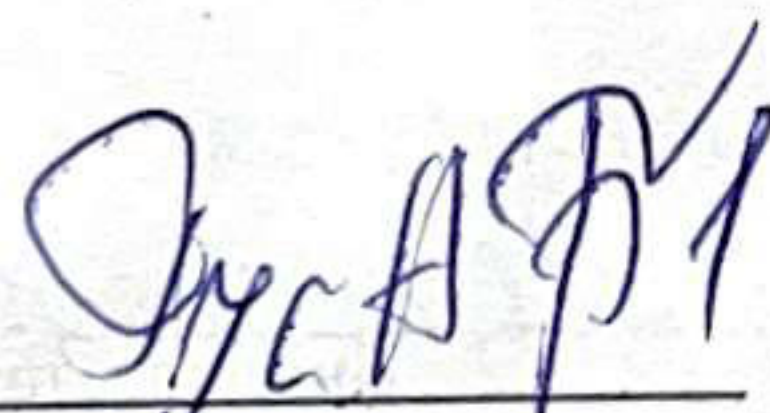
на тему: «ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМБз-23-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
освітня програма «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

(підпис)

Дирди Ангеліни Миколаївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник
доцент

(підпис)

Баранов Руслан Олександрович, к.держ.упр.,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри _____
протокол від «16» 01 2025 № 11

Завідувач кафедри

(підпис)

Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2025

Реєстрація №

4

13.02.2025р.

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до запису
(до захисту, на доопрацювання)

04.02.2025р.

(дата)

(підпис)

Результат захисту

де (відмінно)
(оцінка)

13.02.2025р.

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

Григорівська О.Л.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)
(підпис)
(підпис)

Петриківський О.В.
(ініціали, прізвище)
Григорів Р.О.
(ініціали, прізвище)
Лідемонна Л.Г.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	9		13.02.2025р. Терешівська О.Г. Тернарівський О.В. Таранов Р.О. Підсогомна Л.Г. Приймиста Л.О.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	24		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	8		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	46		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	92		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря,(підпис)
92	A	5(відмінно)	13.02.2025р.	Терешівська О.Г. Тернарівський О.В. Таранов Р.О. Підсогомна Л.Г. Приймиста Л.О.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра фінансових ринків та технологій

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

Затверджую

Завідувач кафедри фінансових ринків
та технологій

 Олена БЕРЕСЛАВСЬКА

« 12 » листопада 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу(проект)

здобувачу вищої освіти

Дирді Ангеліні Миколаївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

«Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення»

Затверджена наказом ректора від « 26 » 12 2023 № 1732

2. Строк здачі закінченої роботи 30.10.2024р.

3. Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних і практичних аспектів фінансової стабільності банківської системи України, аналізі її поточного стану та виявленні основних проблем, що перешкоджають її розвитку, а також розробці рекомендацій для їх подолання

Об'єкт дослідження - економічні процеси та взаємозв'язки, що виникають в процесі забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

Предмет дослідження - механізми, проблеми та сучасні тенденції забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

Орієнтовна база дослідження Національний банк України, комерційні банки

4. Вихідні дані до роботи нормативно - законодавчі акти, наукові статті, монографії, офіційні джерела статистики, Інтернет-ресурси, підручники, тощо.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, рисунки

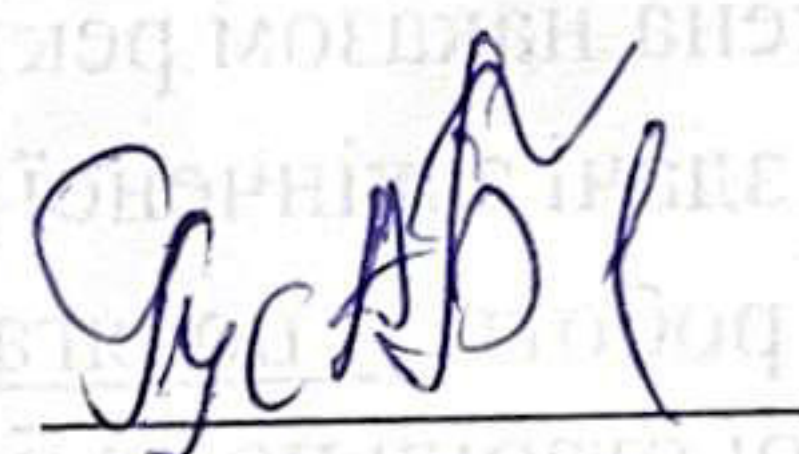
6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом) Розділ 1. Теоретичні аспекти забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. 1.1 Сутність та значення забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. 1.2 Механізм та принципи забезпечення фінансової стабільності банківської системи. Розділ 2. аналіз стану фінансової стабільності банківської системи України. 2.1. Аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи. 2.2. Аналіз ключових показників діяльності банківської системи України. Розділ 3. шляхи підвищення фінансової стабільності банківської системи України.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактич
1	2	3	4
2	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	30.10.2024 р.	31.10.2024
3	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	15.11.2024 р.	03.12.2024
4	Попередній захист кваліфікаційної роботи	16-30.12.2024 р.	30.12.2024
5	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	11-16.12.2024 р.	15.12.2024
6	Рецензування кваліфікаційної роботи	02-10.01.2025 р.	06.01.2025
7	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	18.11.2024 р.- 12.12.2024 р.	06.12.2024
8	ЗАХИСТ	12-13.02.2025 р.	13.02.2025

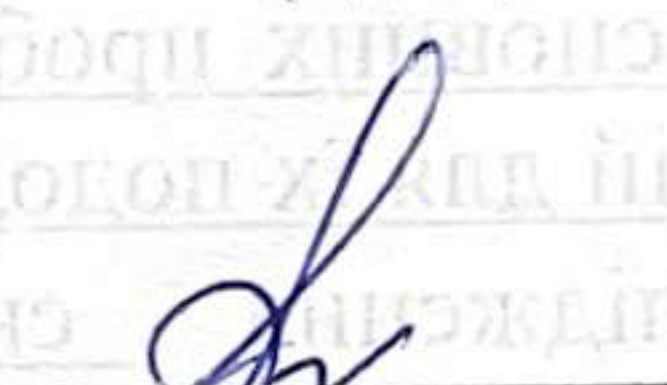
8. Дата видачі завдання 15.12.2023 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

(підпис)

Баран
(прізвище)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Береслав
(прізвище)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

Дир
(прізвище)

**Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи
на тему: «Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її
забезпечення»**

Дирди Ангеліни Миколаївни

Кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, на належному науково-теоретичному рівні, згідно із планом, який у логічній послідовності розкриває тему дослідження.

Фінансова стабільність банківської системи України є важливою складовою національної економіки, від якого залежить стійкість і розвиток усіх економічних секторів. Фінансова стабільність банків визначає їхню здатність продовжувати діяльність, ефективно керувати ризиками та реагувати на економічні та фінансові зміни.

Основним викликом при сучасних випробуваннях воєнним станом та активними бойовими діями є забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

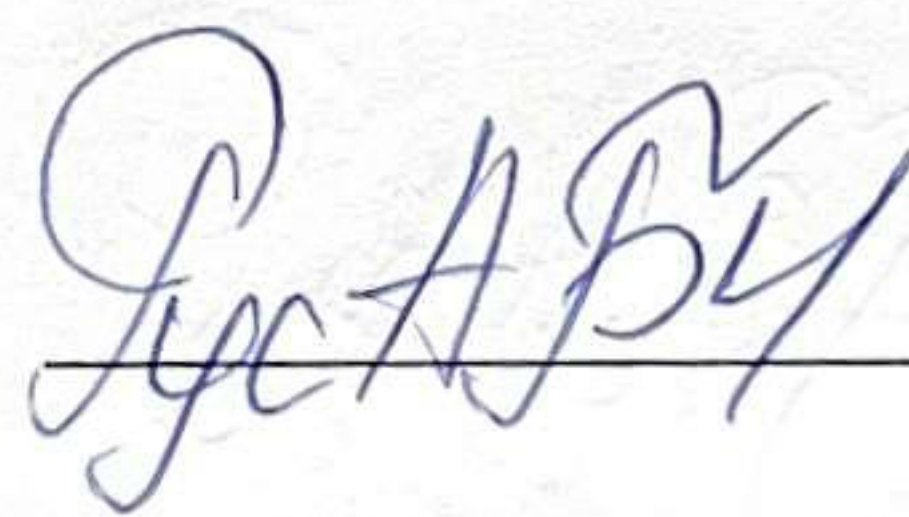
Під час проведення дослідження здобувачем було вирішено наступні завдання: здійснено дослідження сутності та значення забезпечення фінансової стабільності банківської системи України; вивчено механізми та принципи забезпечення фінансової стабільності банківської системи; здійснено аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи; проаналізовано ключові показники діяльності банківської системи України; запропоновано шляхи підвищення фінансової стабільності банківської системи України.

За результатами дослідження автором сформульовані висновки.

Здобувач вищої освіти Дирда А. М. працювала згідно графіку.

Робота виконана самостійно, в повному обсязі у відповідності до чинних вимог, на високому рівні, заслуговує на позитивну оцінку та може бути допущена до захисту.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

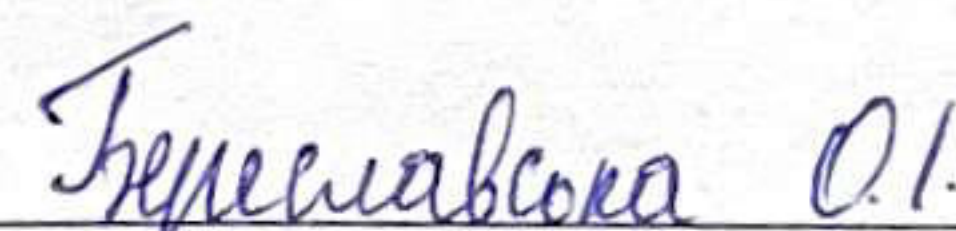

Р. О. Баранов

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проект)

Кваліфікаційна робота (проект) здобувача вищої освіти Дирди А. М. після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «10» листопада 2024 № 10 допущена / не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

(підпис)
(прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу (проект)

здобувачки вищої освіти Державного податкового університету

Дирди Ангеліни Миколаївни

«Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення»

Актуальність теми полягає в тому, що стабільність банківської системи є ключовою основою для забезпечення сталого економічного розвитку України. Важливим завданням у цьому контексті є аналіз сучасних тенденцій у фінансовій сфері з використанням актуальних методологічних інструментів. Як основний механізм акумуляції та розподілу фінансових ресурсів, банківська система суттєво впливає на економічні процеси та забезпечує економічну рівновагу через монетарні механізми. З огляду на це, дослідження та впровадження ефективних підходів для підтримки фінансової стійкості банківської системи набувають особливої значущості.

Наукова новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає в проведенні всебічного аналізу факторів, що впливають на стабільність банківської системи України, та формуванні рекомендацій для її підтримки. У дослідженні вдосконалено методологічні підходи до оцінки фінансової стійкості банків, враховуючи виклики сучасного економічного середовища. Також запропоновано нові інструменти управління ризиками та підвищення ефективності регуляторних заходів.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Автор ретельно систематизував фактори, які впливають на фінансову стабільність банківської системи, провів глибокий аналіз і застосував сучасні методи для дослідження ключових аспектів проблеми.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі банківських установ. Висновки та пропозиції, сформульовані у роботі, базуються на використанні актуальних даних і глибокому аналізі основних аспектів фінансової стабільності. Практичне значення полягає в можливості впровадження запропонованих рекомендацій у діяльність банків, що сприятиме підвищенню ефективності їх функціонування.

Попри незначні зауваження, зокрема щодо вибору окремих наукових джерел, загальна якість виконаної роботи залишається високою.

Тема випускної кваліфікаційної роботи детально розкрита, всі положення дослідження аргументовані, а основний зміст відповідає високим стандартам. Робота має прикладний характер, оскільки запропоновані рекомендації спрямовані на зміцнення фінансової стабільності банківської системи України. Випускна кваліфікаційна робота відповідає встановленим вимогам і заслуговує на високу оцінку.

Рецензент

(науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

(ініціали, прізвище)

«29» 01 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Фінансова стабільність банківської системи України та шляхи її забезпечення

Назва випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

Мета роботи полягає в дослідженні теоретичних і практичних аспектів фінансової стабільності банківської системи України, аналізі її поточного стану, виявленні основних проблем, що перешкоджають її розвитку, та розробці рекомендацій для їх подолання.

Завданнями роботи є: здійснити дослідження сутності та значення забезпечення фінансової стабільності банківської системи України; вивчити механізми та принципи забезпечення фінансової стабільності банківської системи; здійснити аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи; проаналізувати ключових показників діяльності банківської системи України; запропонувати шляхи підвищення фінансової стабільності банківської системи України.

Предметом дослідження є механізми, проблеми та сучасні тенденції забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Об'єктом дослідження є економічні процеси та взаємозв'язки, що виникають в процесі забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Базою дослідження є Національний банк України, комерційні банки.

За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації щодо пріоритетів розвитку забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності банків та регуляторних органів для покращення фінансової стабільності та ефективності функціонування банківської системи України, а також для розробки стратегій і програм стабілізації та розвитку банківського сектора.

Кваліфікаційна робота містить 62 сторінки, 4 таблиці, 17 рисунків, список використаних джерел з 50 найменувань та 3 додатків.

Ключові слова: фінансова стабільність, банківська система, послуга, банківська установа, пасив, капітал, кредитний портфель.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2024-2025 рр.

Рік захисту роботи – 2025 р.

ANNOTATION

Financial Stability of the Banking System of Ukraine and Ways to Ensure It

The purpose of this work is to study the theoretical and practical aspects of financial stability in the banking system of Ukraine, analyze its current state, identify the main problems hindering its development, and develop recommendations for overcoming these issues.

The tasks are: investigate the essence and importance of ensuring financial stability in the banking system of Ukraine; study the mechanisms and principles of ensuring financial stability in the banking system; analyze methodological approaches to assessing financial stability in the banking system; examine the key performance indicators of Ukraine's banking system; propose ways to enhance the financial stability of Ukraine's banking system

The subject of the study includes mechanisms, challenges, and current trends in ensuring financial stability in the banking system of Ukraine.

The object of the study comprises the economic processes and interconnections that arise in the process of ensuring financial stability in Ukraine's banking system.

The basis of the research is the National Bank of Ukraine and commercial banks.

Based on the research results, conclusions and recommendations were formulated regarding the development priorities for ensuring financial stability in the banking system of Ukraine.

The results can be used in the practical activities of banks and regulatory bodies to improve the financial stability and operational efficiency of Ukraine's banking system, as well as to develop strategies and programs for the stabilization and development of the banking sector.

The qualification work contains 62 pages, 4 tables, 17 figures, a list of used sources with 50 titles and 3 appendices.

Keywords: mortgage market, mortgage, real estate, home lending.

The year of completion of the thesis is 2024-2025.

The year of job protection is 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	7
1.1 Сутність та значення забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.....	7
1.2 Механізм та принципи забезпечення фінансової стабільності банківської системи.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	21
2.1. Аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи.....	21
2.2. Аналіз ключових показників діяльності банківської системи України.	26
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	41
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. Функціонально ефективна та стабільна банківська система є фундаментальною основою для сталого економічного розвитку України. Сучасна ситуація демонструє низький рівень фінансової стійкості та ефективності банківської системи країни, що призвело до ліквідації багатьох неплатоспроможних банків за останні роки. Удосконалення банківської системи та її структури, а також виявлення чинників, що сприяють підвищенню її ефективності та стабільності, допоможе не тільки поліпшити організацію банківських інститутів та їх інструментальне середовище, але й позитивно вплине на всю фінансову систему країни.

Важливо підкреслити, що сучасні умови, в яких функціонує банківська система України, мають значний вплив на довгострокові перспективи. Важливим елементом забезпечення фінансової стабільності є адекватна оцінка нових тенденцій, що виникають, з використанням ефективних методологічних підходів. Банківська система, будучи основним каналом акумуляції та трансформації фінансових ресурсів країни, відіграє вирішальну роль у впливі на динаміку ключових економічних процесів. Її здатність підтримувати економічну рівновагу через різні монетарні канали трансмісійного механізму є критичною для забезпечення системної фінансової стабільності. З огляду на це, ідентифікація та впровадження ефективних стратегій підтримки фінансової стійкості банківської системи є надзвичайно важливими. Особливу увагу слід приділити аналізу можливостей покращення регулювання та нагляду, оптимізації структури банківського капіталу, а також запровадженню інноваційних фінансових технологій, які можуть значно підвищити стійкість системи до внутрішніх та зовнішніх шоків.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Ключова роль у розкритті теоретичних аспектів фінансової стабільності банківської системи належить таким науковцям, як: І. Бураківський, Л. Горбатенко, Л. Городніченко,

Т. Гур'єв, Дж. Кейнс, В. Міщенко, А. Мороз, О. Довгаль А. Сміт та інші. Дослідження цих авторів охоплюють широкий спектр питань, включаючи макроекономічні фактори, та мікроекономічні фактори, вплив монетарної політики, регуляторні підходи та інші аспекти. Також варто виділити таких вчених, як О. Білорус, О. Єфремов, Т. Коляда, С. Онишко, І. Шевченко, які досліджували питання оцінки фінансової стабільності банківської системи України. Незважаючи на значний внесок цих науковців, залишаються недостатньо вивченими питання щодо адаптації банківської системи до нових економічних умов, підвищення її стійкості в умовах кризи та розробки ефективних механізмів забезпечення фінансової стабільності.

Мета випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів фінансової стабільності банківської системи України, аналіз її поточного стану, виявлення основних проблем, що перешкоджають її розвитку, та розробка рекомендацій для їх подолання.

Відповідно до визначеної мети, головним завданнями кваліфікаційної роботи є:

- здійснити дослідження сутності та значення забезпечення фінансової стабільності банківської системи України;
- вивчити механізми та принципи забезпечення фінансової стабільності банківської системи;
- здійснити аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи;
- проаналізувати ключових показників діяльності банківської системи України;
- запропонувати шляхи підвищення фінансової стабільності банківської системи України.

Об'єктом дослідження виступають економічні процеси та взаємозв'язки, що виникають в процесі забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

База досліджень – Національний банк України, комерційні банки.

Предметом дослідження є механізми, проблеми та сучасні тенденції забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань під час написання випускної кваліфікаційної роботи було використано такі методи: порівняння та узагальнення для дослідження сутності та значення фінансової стабільності банківської системи України; системного аналізу та структурно-функціонального підходу для аналізу механізму та принципів її забезпечення; порівняльного аналізу та критичного огляду літератури для оцінки методичних підходів; статистичного та графічного аналізу для дослідження ключових показників діяльності банків; синтезу, моделювання та прогностичного аналізу для визначення шляхів підвищення фінансової стабільності банківської системи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у всебічному аналізі фінансової стабільності банківської системи України та розробці рекомендацій для її зміцнення. Отримані результати можуть бути використані в практичній діяльності банків та регуляторних органів для покращення фінансової стійкості та ефективності функціонування банківської системи України, а також для розробки стратегій і програм стабілізації та розвитку банківського сектора. Виявлені проблеми та запропоновані напрями удосконалення сприятимуть підвищенню надійності та стабільності банківської системи, що має ключове значення для забезпечення економічного зростання та фінансової безпеки країни.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1 Сутність та значення забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.

Важливою складовою національної економіки, від якого залежить стійкість і розвиток усіх економічних секторів є фінансова стабільність банківської системи України. Підтримка фінансової стабільності банківської системи передбачає низку заходів, метою яких є забезпечення стійкості банків до зовнішніх і внутрішніх шоків, ефективне управління ризиками та збереження довіри вкладників і інвесторів.

Фінансова стабільність банківської системи є ключовим викликом при сучасних випробуваннях воєнним станом та активними бойовими діями. Це обумовлено збільшенням ризиків, пов'язаних з мікро- та макроекономічними факторами, технологічними змінами та змінами в регуляторному середовищі [9]. Зокрема, нестабільність економічних умов, швидкий розвиток нових технологій і адаптація до нових регуляторних вимог створюють додаткові виклики для фінансової системи. Це вимагає постійного моніторингу і адаптації стратегій управління ризиками, щоб забезпечити стійкість і ефективність банківської системи. Тому, важливо мати глибоке розуміння економічної сутності фінансової стабільності банківської системи та ключових чинників, що на неї впливають.

Щоб краще розкрити поняття «фінансова стабільність», варто дослідити різні інтерпретації цього терміну, які зустрічаються у науковій літературі та є важливими для розуміння теоретичних аспектів цієї категорії. Це допоможе глибше осягнути суть фінансової стабільності та сформулювати повне уявлення про її значення в банківській системі України. Сам термін «стабільність» походить від латинського слова «*stabilis*» і використовується в природничих науках для

позначення стану, що характеризується стійкістю, здатністю тривалого існування та збереження у часі. На практиці точне визначення цього поняття досягається через розмежування різних типів стабільності [41].

Загалом, термін «стабільність» позначає сталість, відсутність змін і збереження певного стану протягом тривалого періоду. Фінансова стабільність визначається як сталість або рівновага всіх елементів фінансової системи за певний періоду часу. Також досить часто поняття «фінансова стабільність» помилково ототожнюють із «фінансовою стійкістю», але це некоректний підхід. «Фінансова стабільність» є більш узагальненим терміном, який характеризує стан фінансової рівноваги в економічній системі. Водночас «фінансова стійкість» означає здатність зберігати фінансові показники на стабільному рівні, незважаючи на постійний вплив зовнішніх та внутрішніх чинників [43,44].

Наприклад О. Крухмаль [21], В. Рисін та А. Біда [34] зазначають, що на відміну від «стійкості», «стабільність» характеризується здатністю системи протистояти зовнішнім впливам, підкреслюючи її здатність до постійного функціонування та відтворення. Таким чином, стабільність сприймається як постійна характеристика якості, тоді як стійкість розглядається як змінна властивість, що формується під час функціонування та необхідна для досягнення стабільного результату. У зв'язку з цим, у світі немає єдиного уніфікованого підходу до трактування фінансової стабільності банківської системи та чіткого розмежування її з поняттями фінансової стійкості та рівноваги [45].

У наукових дослідженнях поряд з вищезгаданими термінами зустрічається також поняття «фінансова міцність». Це поняття зазвичай застосовують при аналізі системних ризиків і запобіганні кризовим ситуаціям. Крім «фінансової стабільності», використовуються також терміни «фінансова постійність» і «фінансова незмінність». Слід зазначити, що «фінансова стабільність» є комплексним поняттям, яке охоплює ці терміни, оскільки вони виникають у випадках, коли фінансова система не здатна забезпечити стабільність під впливом як зовнішніх так і внутрішніх загроз.

У банківській системі фінансова стабільність, на відміну від фінансової стійкості, визначає функціонування банківської системи в стратегічному контексті та передбачає ефективне виконання ролі фінансового посередника в економіці з урахуванням мінімізації перешкод у довгостроковій перспективі. Натомість фінансова стійкість банківської системи характеризує здатність банків у короткостроковій перспективі управляти своїми ресурсами для виконання своїх функцій. Обидва аспекти взаємопов'язані, оскільки стабільність системи забезпечує основи для підтримання її стійкості в умовах змінюваного економічного середовища [14].

Варто зауважити, що багатогранність трактувань терміну «фінансова стабільність банківської системи» вказує на відсутність єдиного підходу до його розуміння. Згідно з результатами теоретичних досліджень, які детально висвітлюють сутність і зміст цього поняття, у Додатку А узагальнено різні погляди економістів на дане питання.

Зокрема, О. Барановський, описуючи фінансову стабільність банківської системи як «здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам, зберігаючи можливість виконувати свої функції та операції при цілісності компонентів системи, що дозволяє їй після впливу загроз повернутися до рівноважного стану» [1], підкреслює зв'язок між фінансовою стабільністю та її рівновагою, вказуючи на рівновагу як на важливу характеристику фінансової стабільності банківської системи.

Повністю підтримуємо думку В. Коваленко [20], яка підкреслює важливість здатності банківської системи виконувати свої функції навіть за наявності несприятливих зовнішніх факторів. Вона зазначає, що «фінансова стабільність банківської системи полягає у ступені виконання завдань, покладених на банківську систему, та її здатності виконувати свою місію, що забезпечує досягнення позитивних фінансових результатів».

Аналізуючи фінансову стабільність банківської системи через призму стійкості її елементів, економісти акцентують увагу на взаємозв'язку між фінансовою стабільністю банківської системи та стійкістю окремих банків.

Відповідно, фінансова стабільність банківської системи прямо чи опосередковано залежить від ефективного функціонування банківських установ як її складових. На основі дослідження визначень терміну «фінансова стабільність банківської системи» можна виокремити наукові підходи, що розкривають сутність цього поняття рис.1.1:

Рис. 1.1. Наукові підходи до визначення сутності поняття «фінансова стабільність»

Джерело: розроблено автором за даними [6]

Проаналізовані теоретичні підходи щодо розуміння значення терміну «фінансова стабільність банківської системи» не мають значних розбіжностей, вони доповнюють одне одного і допомагають визначити основні аспекти, що відображають фінансову стійкість банківського сектора, а саме:

- відсутність ознак фінансової нестабільності та панічних настроїв;
- спроможність системи ефективно протидіяти як зовнішнім, так і внутрішнім чинникам;
- здатність успішно реалізовувати свою місію, виконувати функції та здійснювати операції;
- збереження стійкості, розвитку та структури впродовж часу.

Таким чином, фінансова стабільність банківської системи визначається як динамічний стан, при якому вплив ризиків або загроз на інші елементи чи на

систему в цілому не перешкоджає ефективному розподілу фінансових ресурсів у економіці і не ускладнює безперебійне функціонування платіжної системи.

Забезпечення фінансової стабільності стає надзвичайно важливим у контексті глобальних економічних потрясінь і внутрішніх економічних проблем. В Україні, де банківська система стикається з численними зовнішніми і внутрішніми викликами, ефективне управління ризиками та підтримка стабільності є критично важливими для досягнення стійкого економічного розвитку. Це передбачає розробку і впровадження стратегій, які дозволяють банкам оперативно адаптуватися до економічних змін, підтримувати фінансову стійкість і уникати системних криз [15].

Стабільність банківської системи відіграє ключову роль не тільки у підтримці довіри до фінансових установ, але й у забезпеченні безперебійної роботи економічних механізмів, таких як кредитування бізнесу та споживачів (рис. 1.2).

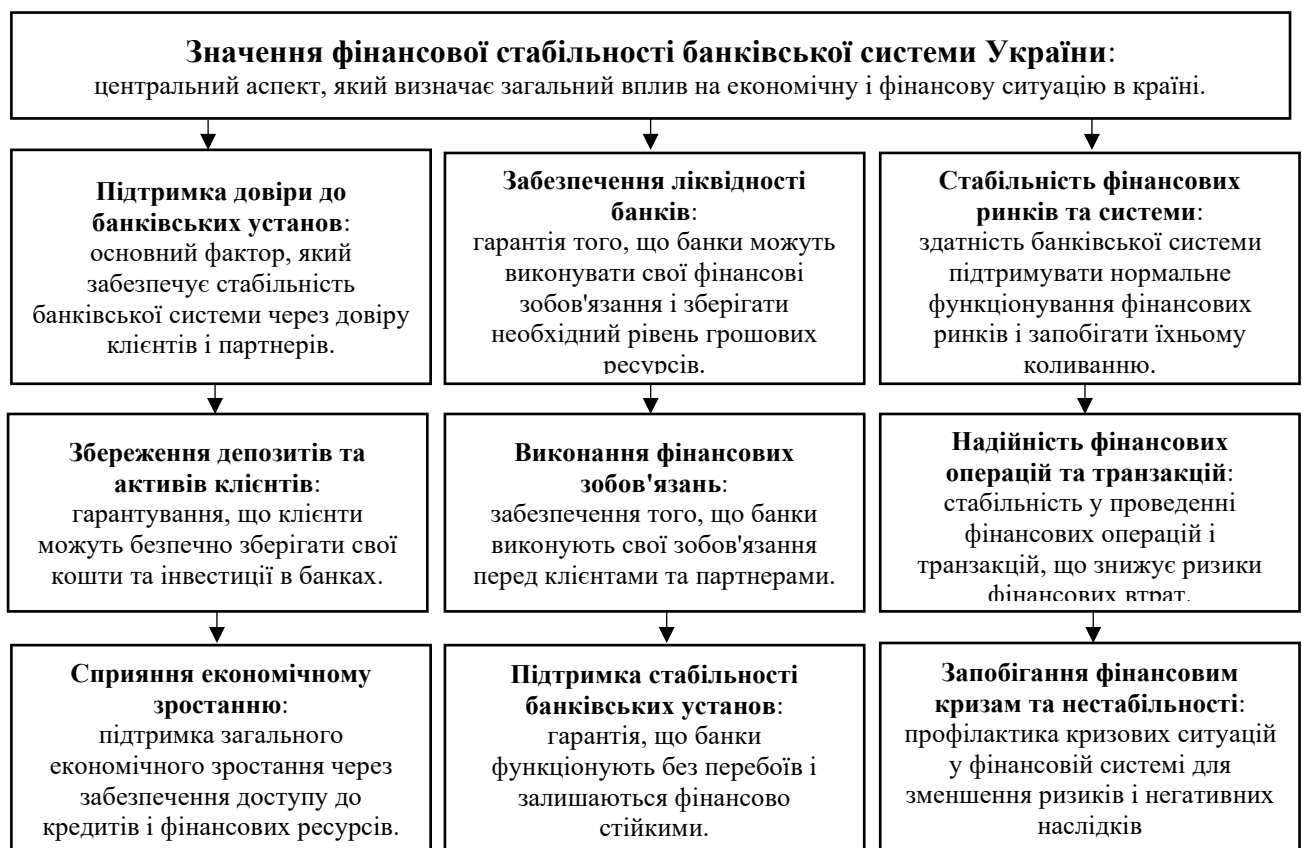

Рис. 1.2 Роль забезпечення фінансової стабільності національної банківської системи

Джерело: розроблене автором [3]

Забезпечення фінансової стабільності та стійкості банківської системи України є фундаментальним чинником для довгострокового економічного зростання країни, що залежить від здатності банків своєчасно виконувати зобов'язання, підтримувати достатню ліквідність, забезпечувати належний рівень капіталізації та ефективно управляти фінансовими ризиками, тому ці аспекти є вирішальними для зміцнення довіри до банківських установ, стабільного функціонування фінансових ринків і сталого розвитку економіки в цілому.

Фінансова стабільність банківської системи також є критично важливою для стимулювання економічного зростання, ефективного розподілу фінансових ресурсів та запобігання можливим фінансовим кризам, які можуть серйозно вплинути на економіку. Зростання ризиків, пов'язаних з мікро- та макроекономічними факторами, технологічними змінами та змінами в регуляторному середовищі, підкреслює необхідність ретельного управління банківськими процесами і дотримання принципів фінансової стійкості.

Досягнення фінансової стабільності вимагає належного регулювання та контролю над банківським сектором, а також розробки і реалізації стратегій для підвищення фінансової стійкості банків. Це передбачає безперервний моніторинг фінансових показників, оцінку потенційних ризиків і впровадження ефективних заходів для їх управління і зменшення. Враховуючи вищезазначене, розуміння основних аспектів фінансової стабільності банківської системи України є ключовим для створення надійної та стійкої фінансової інфраструктури. Це забезпечить здатність системи ефективно справлятися із зовнішніми і внутрішніми викликами та підтримувати економічний прогрес країни.

1.2 Механізм та принципи забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Банківська система відіграє центральну роль у стимулюванні економічного розвитку, виконуючи функції фінансового посередника між заощадженнями та інвестиціями, а також забезпечуючи безперебійний грошовий обіг. У зв'язку з цим, гарантування фінансової стабільності є одним із пріоритетних завдань як для регуляторних органів, так і для самих фінансових інституцій. Механізми та принципи підтримки фінансової стабільності є визначальними для забезпечення надійності та ефективності банківської системи будь-якої країни. В умовах динамічних змін і зростаючої глобалізації фінансових ринків, стабільність банківської системи набуває ключового значення для забезпечення економічного зростання, залучення інвестицій та збереження довіри з боку як внутрішніх, так і зовнішніх зацікавлених сторін.

Механізм забезпечення фінансової стабільності банківської системи охоплює інтеграцію кількох основних компонентів і підходів (рис. 1.3):

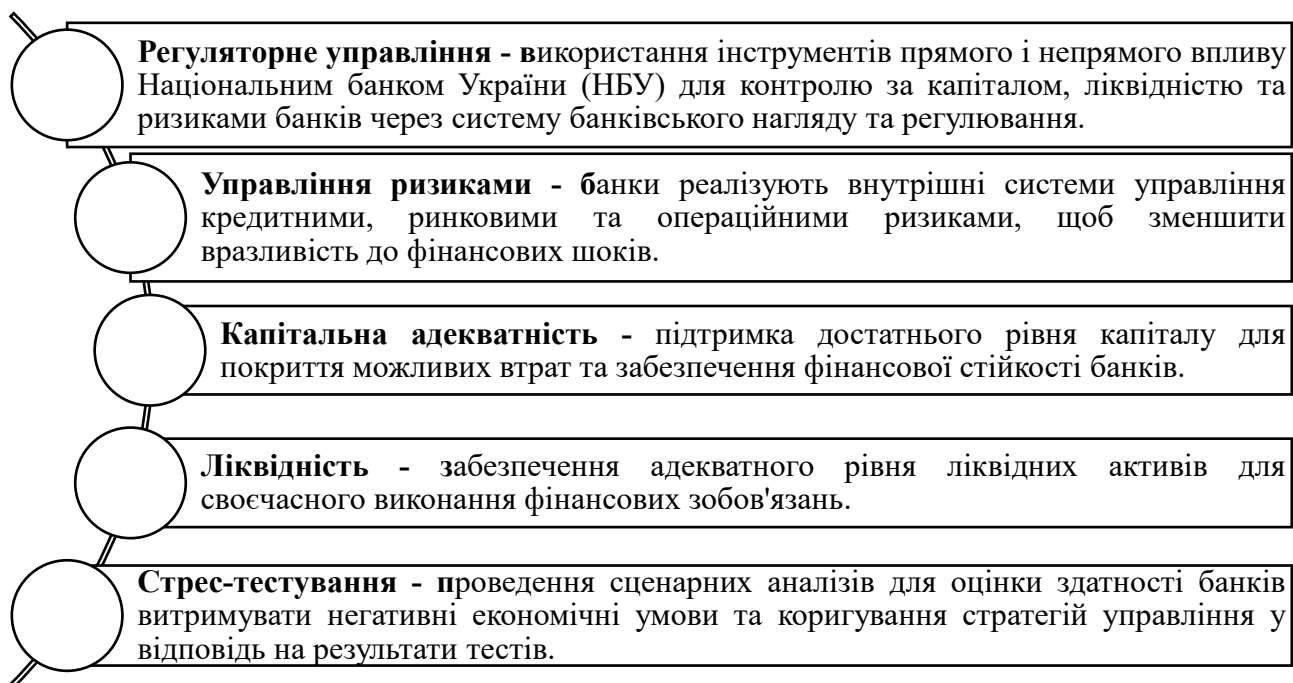

Рис.1.3 Ключові підходи механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Джерело: складено автором за даними [13]

До них належать ефективне управління ризиками, належний рівень капіталізації, підтримка ліквідності, регуляторний нагляд і контроль, а також впровадження макропруденційних інструментів. Ці елементи взаємодіють для забезпечення стійкості банківських установ, мінімізації системних ризиків і зміцнення довіри до фінансової системи в умовах змін та глобальних викликів.

Необхідно виділити основні функції механізму забезпечення фінансової стійкості банківської системи, які включають [20]:

- актуалізація макропруденційної складової загальноекономічної політики країни, що націлена на зміцнення здатності системи протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам;

- використання процесно-потокового підходу для формалізації взаємозв'язків, що регулюють переміщення фінансових ресурсів між учасниками фінансової системи;

- регулювання фінансових потоків через постійний моніторинг, оцінку, діагностику та виявлення потенційних ризиків, що можуть спричинити дисбаланс у фінансовій системі;

- запровадження принципу пропорційності та інтенсивності у наглядових стратегіях і процедурах, враховуючи значимість банку на ринку та рівень ризику, який він представляє, відповідно до його бізнес-моделі;

- забезпечення гнучкості у регулюванні банківської системи та створення умов для реалізації нових фінансових інструментів і бізнес-моделей, які відповідають вимогам як національного, так і міжнародного динамічного середовища;

- створення ефективного і конкурентоспроможного середовища, яке підвищує стабільність та привабливість банківської системи, а також зміцнює довіру до банків як ключового елемента інституційної структури;

- зниження коливань у розвитку фінансової та економічної системи;

- мінімізація впливу загроз, пов'язаних із внутрішніми та зовнішніми ризиками.

Ці функції не лише підтримують стабільність банківської системи, але й сприяють її адаптації до сучасних викликів та підвищенню довіри з боку вкладників і інвесторів.

Гарантувати фінансову стабільність банківської системи можна тільки при умові дотримання основних принципів управління та регулювання, вони є фундаментальними для збереження ефективності та стійкості фінансового сектору та включають кілька ключових аспектів, які разом формують цілісну систему управління і контролю.

Більш детально охарактеризуємо у табл. 1.1:

Таблиця 1.1

**Основні принципи механізму забезпечення фінансової стабільності
банківської системи**

Принципи	Характеристика
1. адаптивності та мобільності	адаптивність та швидке реагування на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі
2. цілеспрямованості	націленість на вивченні переваг і недоліків, а також на потенційних можливостях і ризиках, що виникають на ринку банківських послуг
3. збалансованості	визначається рівнем відповідності та оптимального балансу між реальними проблемами і доступними фінансовими ресурсами
4. фінансової стійкості	демонструє вектор руху банківської системи на залучення та ефективне використання різноманітних форм капіталу, а також на забезпечення стабільності фінансових ресурсів.
5. інноваційності та розвитку	оцінка змін у бізнес-процесах і тенденцій у сфері фінансових технологій, а також спрямування банківської системи на постійний розвиток
6. довіри	формування та збереження довіри населення до банківського сектору
7. завчасної обачності	запобігання негативним наслідкам можливих змін ринкової кон'юнктури шляхом створення резервних фондів
8. збалансованості прибутковості	цілеспрямованість на досягнення оптимального рівня рентабельності, достатнього для забезпечення стабільної доходності банківської системи
9. системності	оцінка компонентів фінансової стабільності банківської системи в контексті єдиного цілого, де кожен елемент взаємопов'язаний і взаємодіє з іншими

Джерело: створено автором за даними [27]

Дотримання ключових принципів забезпечення фінансової стабільності банківської системи є важливою складовою для збереження її ефективності та надійності. Впровадження даних принципів сприяє створенню стабільного

фінансового середовища, яке може адаптуватися до змінюваних економічних умов і підтримувати довгостроковий розвиток. Це, своєю чергою, сприяє безперервності банківських операцій і захисту інтересів усіх учасників фінансового ринку.

Слід підкреслити, що в забезпеченні фінансової стабільності банківської системи основну роль відіграє принцип системності, який варто розглядати з різних аспектів. Наприклад, з точки зору системно-цільового підходу, принцип системності передбачає, що банківська система має досягти позитивного фінансового результату та сприяти соціальному ефекту, орієнтуючи свою діяльність на виконання комплексу цілей [29].

Окрім загальноприйнятих принципів системного підходу, до методологічних аспектів слід інтегрувати специфічні принципи, що стосуються банківського регулювання та управління фінансовою стабільністю банківської системи:

- прозорість - коригувальні заходи основних органів, метою яких виступає гарантування фінансової стабільності, мають бути чіткими та прозорими для інших ринкових учасників, також це необхідно для досягнення суспільного консенсусу щодо узгодження цілей розвитку банківської системи та відповідних регуляторних дій;

- ієрархічна узгодженість - координація регуляторних складових, спрямованих на забезпечення узгодженості макроекономічних впливів (для пропорційного розвитку всіх секторів фінансової системи) з інтересами розвитку банківської системи;

- цілісність регулювання - регуляторні ініціативи, які мають на меті забезпечення фінансової стабільності банківської системи, що спрямовані на інтеграцію всіх її структурних компонентів;

- стимулювання - впровадження управлінських регуляторних заходів для вмотивування залучених учасників активно працювати над досягненням поставлених цілей;

- збалансованість інтересів - макропруденційна політика, має враховувати інтереси не лише ключових ринкових учасників (домогосподарств та корпорацій, які створюють фінансові потоки для банківської системи), але й суспільства (яке часто страждає від наслідків банківських криз) та акціонерів банків, які несуть відповідальність за результати управління ризиками через свій капітал;

- відповідальність - взаємовідносини, що регулюють банківську діяльність, функціонують у правовій сфері, і будь-який учасник цих відносин несе відповідальність за порушення незалежно від рівня його управлінського впливу;

- законність - учасники та об'єкти регулювання мають здійснювати свою діяльність виключно строго в межах чинного законодавства та відповідно до існуючих нормативно-правових актів.

Ці принципи і підходи утворюють комплексний механізм, який забезпечує стабільність банківської системи в умовах сучасних викликів і змін, сприяючи стабільному функціонуванню фінансового сектора країни. Фінансова стабільність банківської системи ґрунтується на комплексному підході до оцінки та управління фінансовою стійкістю банків, який включає як зовнішнє, так і внутрішнє регулювання:

- зовнішнє регулювання здійснюється Національним банком України (НБУ) через використання інструментів прямого і непрямого впливу з метою підтримання стабільності банківської системи, що забезпечується через систему банківського нагляду та регулювання;

- внутрішнє регулювання включає саморегулювання банків, що передбачає постійне та оперативне управління їх фінансовою стійкістю, зокрема керуванням ризиками, платіжною здатністю, активами та пасивами, прибутковістю, власним капіталом, ліквідністю відповідно до міжнародних стандартів і кращих практик..

Схематично реалізацію фінансово стійкого стану банку відображена на рис. 1.4 та демонструє комплексний підхід до забезпечення фінансової стійкості банку, що базується на поєднанні зовнішнього і внутрішнього регулювання. Ці

два рівні регулювання взаємодіють для підтримання загальної фінансової стабільності та стійкості банківської системи.

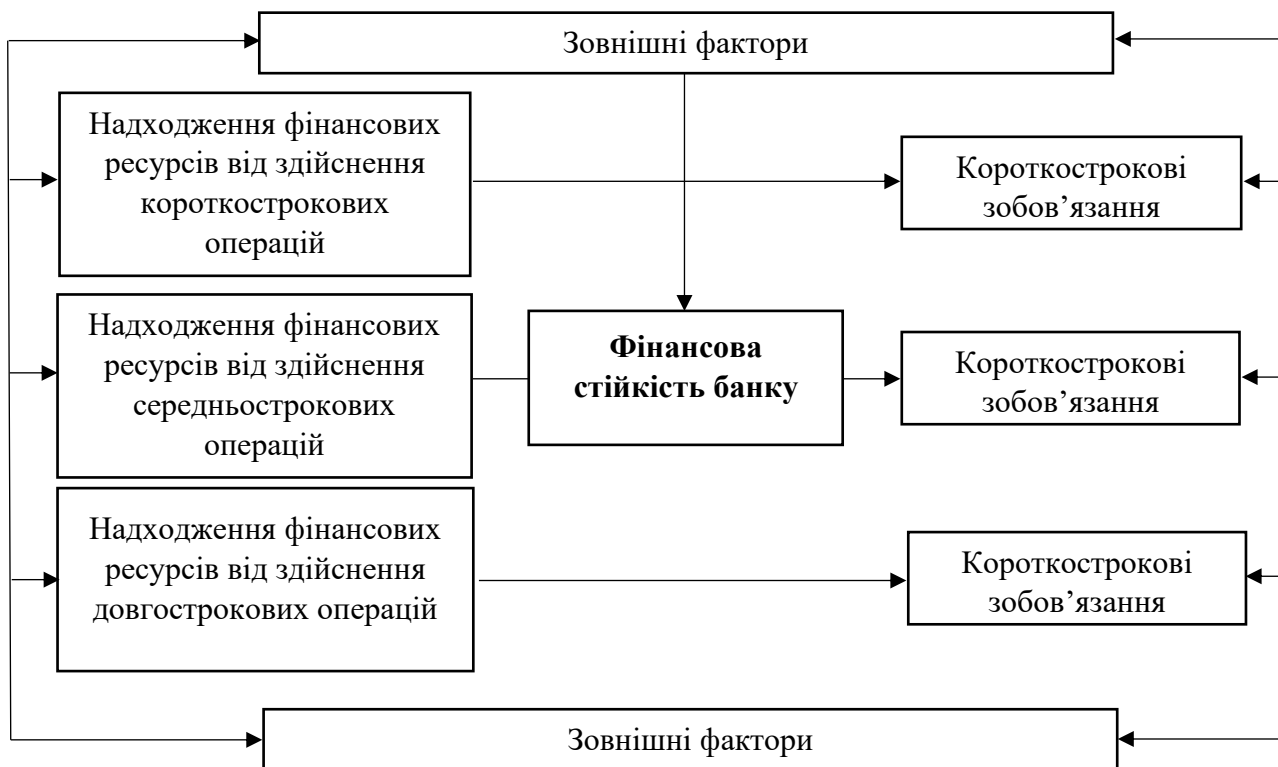

Рис.1.4 Механізм забезпечення фінансової стійкості банку

Джерело: складено автором за даними [15]

З рисунка 1.4, можемо побачити, що механізм є досить складним і багатограним процесом, основними завданнями якого є підтримка макропруденційної складової економічної політики, постійний моніторинг і виявлення потенційних ризиків, врівноваження фінансових потоків та забезпечення гнучкого регулювання, що відповідає динамічним умовам ринку. Впровадження даних принципів допомагає зміцнити стабільність, конкурентоспроможність та привабливість банківської системи, а також посилити довіру до банків з боку суспільства та інвесторів. Запровадження дієвого механізму підтримки фінансової стабільності банківської системи має ключове значення для економічного розвитку країни, особливо в умовах зовнішніх та внутрішніх викликів.

Аналіз і застосування цих принципів є надзвичайно важливими для створення ефективного механізму підтримки фінансової стабільності

банківської системи, що стає особливо актуальним в умовах сучасних економічних викликів. Безперервний моніторинг фінансової стабільності банківської системи є надзвичайно важливим завданням для центральних банків, оскільки це сприяє підвищенню прозорості та передбачуваності грошово-кредитної політики, а також підтриманню ринкової дисципліни [47].

Ключовими принципами функціонування банківської системи під час військових конфліктів є (табл. 1.2):

Таблиця 1.2

Принципи діяльності банківської системи в умовах війни

Законність	Головний принцип роботи банківської системи полягає в її функціонуванні на основі законодавства та нормативних актів, як в Україні, так і в інших країнах.
Економічна незалежність	Потрібно розуміти як економічну відповідальність банків за їхню діяльність. Економічна незалежність включає можливість самостійного управління власними фінансовими ресурсами, залученими активами та майном, що перебуває у власності банку.
Автономність від органів державної влади та місцевого самоврядування	Органи державної влади та місцевого самоврядування не повинні втручатися в управлінські процеси банків або впливати на рішення, які приймають їхні керівники, а також працівники в період виконання своїх службових обов'язків, за виключенням тих випадків, що прямо передбачені в законодавстві.
Відповідальність за виконання власних зобов'язань, а також чітке розмежування цієї відповідальності з державою.	Банки не відповідають за борги держави, так само як держава не несе відповідальності за зобов'язання банків.
Законність проведення банківських операцій	Банківські операції здійснюються на основі ліцензій або дозволів, які банки зобов'язані отримати.
Виконання економічних стандартів НБУ	Націлених на захист інтересів клієнтів і підтримку загальної стабільності банківської системи.
Гарантування можливості вибору банківської установи для фізичних і юридичних осіб	Гарантія виконання зобов'язань перед клієнтами та іншими сторонами, особливо щодо майнових зобов'язань, таких як повернення депозитних коштів вкладникам банку.

Джерело: розроблене автором за даними [31,32]

Ключовим принципом функціонування банківської системи під час війни є збереження довіри клієнтів до банківських інститутів. Вона є основою стабільності банківського сектору в умовах воєнного конфлікту. Підтримання

цієї довіри є першочерговим завданням, що досягається через дотримання вищезазначених принципів.

Механізми та принципи фінансової стабільності банківської системи створюють основу для її надійного функціонування в умовах економічної нестабільності. Системний підхід і аналіз потоків дозволяють ефективно керувати фінансовими ресурсами та ризиками в банківському секторі. Принципи, такі як спрямованість на результат, прозорість, узгодженість, цілісність, стимулювання, збалансованість інтересів, відповідальність і законність, забезпечують необхідний рівень регулювання і нагляду, що сприяє фінансовій стабільності.

Впровадження цих принципів сприяє формуванню надійного фінансового середовища, яке укріплює довіру до банківського сектору, підтримує конкурентне середовище та забезпечує адаптивність системи до економічних викликів. В умовах постійних змін у глобальній економіці критично важливо постійно удосконалювати механізми і принципи регулювання, щоб забезпечити стабільність банківської системи і уникнути можливих фінансових криз.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи.

Аналіз методологічних підходів до оцінки фінансової стабільності банківської системи є ключовим для забезпечення її ефективного функціонування. Фінансова стабільність банків визначає їхню здатність продовжувати діяльність, ефективно керувати ризиками та реагувати на економічні та фінансові зміни. Ці підходи включають як кількісні, так і якісні методи для всебічного аналізу фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рівень капіталізації та управління ризиками. Вони варіюються від традиційних фінансових коефіцієнтів до складніших моделей, таких як стрес-тестування, які сприяють виявленню потенційних вразливостей банківської системи.

Аналіз фінансової стабільності є ключовим елементом наглядової політики регуляторів і управлінських структур банків та сприяє не лише забезпеченню поточної фінансової стійкості банків, а й оцінці їх здатності реагувати на економічні шоки та кризи. Розробка та вдосконалення методологічних підходів до такої оцінки є важливою складовою оптимізації регуляторних і управлінських практик у банківському секторі, що сприяє стійкому економічному розвитку країни.

На сучасному етапі не існує єдиного універсального методу для оцінки фінансової стабільності банківської системи, однак використовуються різноманітні підходи. До прикладу науковець О. Вовченко розробив класифікацію цих методів на основі застосовуваного інструментарію та врахованих факторів впливу (рис.2.1):

Рис. 2.1 Підходи до аналізу фінансової стабільності банківської системи

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Розглянемо кілька моделей, які використовуються на практиці для оцінки фінансової стабільності банківської системи. У світовій практиці, зокрема, набули поширення такі методи оцінювання фінансової стабільності банківської системи, як [30]:

- рейтингові системи (PATROL, ORAP, CAMELSO), що здійснюють комплексну оцінку, але містять суб'єктивні елементи та можуть проводити рейтингування виключно в режимі реального часу;
- статистичні моделі (SAABA, FIMS), які аналізують різні бази даних і впливові фактори, проте є дорогими у застосуванні;
- системи аналізу коефіцієнтів (BAKIS), що дозволяють виділити загальні тенденції, але потребують масштабного та багатостороннього дослідження;
- (RATE, RAST) - комплексні системи оцінки ризиків банківських установ, які враховують різноманітні впливові фактори, але результати не доступні для загального користування.

Індекс Bank Z-Score є одним із найвідоміших агрегованих показників, що використовуються для оцінювання фінансової стабільності банків. Його обчислюють як суму відношення власного капіталу банку до його активів і рентабельності активів, поділеної на стандартне відхилення рентабельності активів [50].

Основний принцип підходу Bank Z-Score для оцінювання стабільності полягає в тому, що банківська система вважається стійкою, коли ймовірність перевищення можливих збитків над власним капіталом є дуже низькою. Однак одним із головних недоліків цього методу в Україні є суттєва затримка між розрахунком показника експертами Світового банку та його оприлюдненням. Також варто зазначити, що цей показник обчислюється на річній основі, що означає потребу в проведенні складних розрахунків для отримання квартальних або щомісячних значень.

Для досягнення об'єктивної оцінки фінансової стабільності банківських установ потрібно поєднувати два напрями оцінки на різних рівнях [4]:

1. макроекономічний рівень (рівень Центрального банку) передбачає зовнішній аналіз фінансової стабільності банківського сектора через використання комплексної системи оцінки та моніторингу відповідності пруденційним стандартам;

2. мікроекономічний рівень (рівень окремого банку) передбачає самоаналіз за допомогою внутрішньої системи оцінки фінансової стабільності, що включає різноманітні показники, які відображають всі аспекти і особливості функціонування банку [23].

Оцінювання макроекономічних індикаторів включає аналіз параметрів, що відображають взаємодію банківського сектору з економічним зростанням країни та впливу цих економічних умов на стабільність банківської системи. Водночас, мікроекономічні показники фокусуються на аналізі фінансової стійкості банків у контексті ефективності використання монетарних інструментів центральним банком для забезпечення стабільності фінансового середовища (рис. 2.2.):

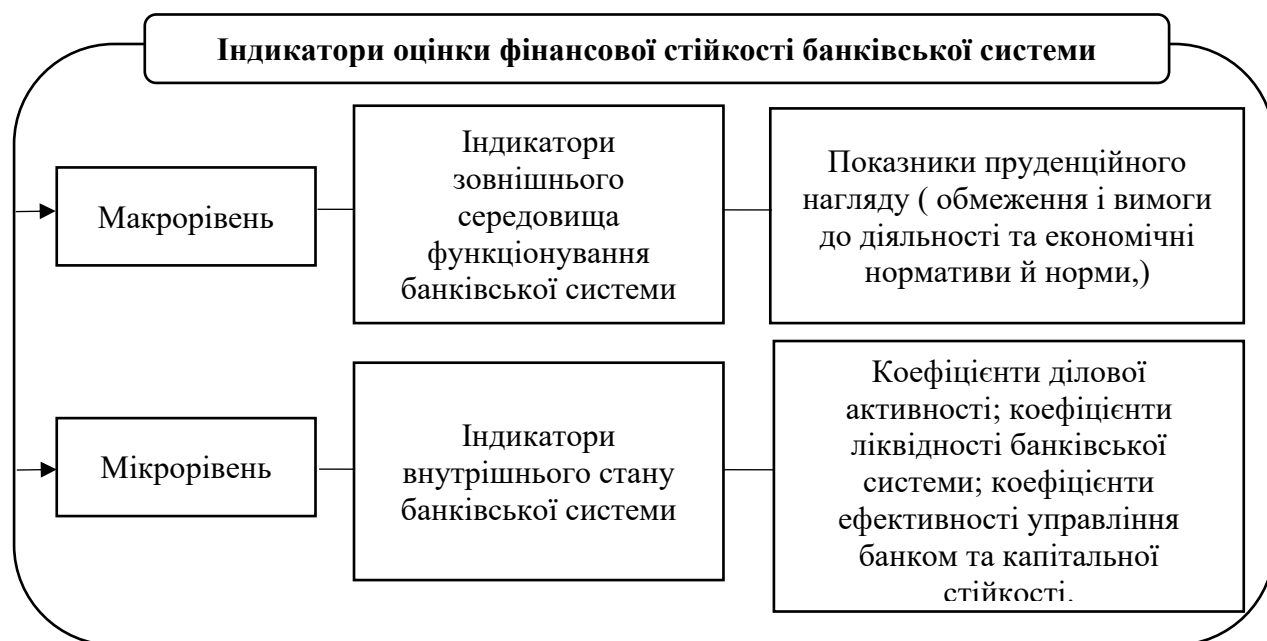

Рис. 2.2 Індикатори оцінки фінансової стійкості банківської системи

Джерело: побудовано автором за даними [22]

До складу індикаторів, які оцінюють безпеку національної банківської системи відповідно до Методики розрахунку рівня економічної безпеки України, доцільно варто такі показники:

- коефіцієнт відношення загальних активів банківської системи до валового внутрішнього продукту (ВВП). Цей показник є важливим узагальнюючим критерієм фінансової безпеки банківського сектору і основним індикатором його впливу на економіку держави;

- коефіцієнт відношення обсягів зовнішнього боргу банків до загальних активів банківської системи. В. Соловйов підкреслює, що стабільність та незалежність фінансових операцій українських банків тісно залежать від рівня їх зовнішньої заборгованості. Відповідно до основних принципів стабільного функціонування кредитного ринку, запозичені кошти не повинні становити основну частину фінансових ресурсів банків;

- індикатор «рентабельність активів» не завжди дозволяє всебічно оцінити ризики, що спричиняють падіння прибутковості або ведуть до збитковості рівня банківської системи. Наприклад, збитковість банків у період 2014–2017 років

була зумовлена різким збільшенням витрат на формування резервів для страхування. Проте, деякі вітчизняні банки, що зазнали збитків, також мали:

- 1) як операційний так чистий збиток;
- 2) збиток від операційної діяльності до формування резервів;
- 3) від'ємний чистий процентний прибуток [48].

Таким чином, другим важливим показником фінансових результатів банку є результат його основної або операційної діяльності. Отже, для оцінки фінансової безпеки банківської системи необхідно використовувати показники рентабельності, які базуються на операційному прибутку.

Національний банк України виступає головним органом, що забезпечує фінансову стабільність в Україні у контексті макропруденційної політики. Його основні завдання включають моніторинг, підтримку та оцінку фінансової стійкості. Важливими компонентами виступають інструменти коефіцієнтного аналізу, що базуються на основних і додаткових індикаторах FSI, розроблених Міжнародним валютним фондом, а також стрес-тестування банків, яке проводиться на основі аналізу якості їхніх активів [48]. Однак регулятор не об'єднує індикатори, розраховані Міжнародним валютним фондом, в єдиний скоригований показник, який міг би бути корисним для аналізу та прогнозування змін у фінансовій стабільності банківської системи.

Різноманіття існуючих підходів свідчить про складність і багатогранність цієї проблеми, що вимагає комплексного підходу до її розв'язання.

Важливість правильного вибору і застосування методів оцінки не лише сприяє точнішому розумінню поточного стану банківської системи, а й дозволяє своєчасно виявляти і реагувати на потенційні ризики та вразливості. Інтеграція різних підходів забезпечує всебічний аналіз фінансової стабільності і сприяє розробці ефективних стратегій для підтримки стабільності банківської системи в умовах змінного економічного середовища. Отже, для досягнення оптимальних результатів в оцінці фінансової стабільності необхідно використовувати комплексний підхід, що об'єднує різні методи і техніки, а також постійно удосконалювати їх у відповідь на зміни в економічному середовищі.

2.2. Аналіз ключових показників діяльності банківської системи України.

Аналіз ключових показників діяльності банківської системи є невід'ємною складовою оцінки її фінансової стабільності. У контексті економічної теорії, банківська стабільність визначається як здатність банків продовжувати свою діяльність без значних перерв або потреби в екстреному втручанні з боку держави або інших фінансових інститутів. Стабільна банківська система забезпечує не лише ефективне функціонування фінансових установ, але й сприяє загальному економічному розвитку та запобігає фінансовим кризам.

Фінансова безпека банківської системи є важливим аспектом, який впливає на стабільність економіки в цілому. Аналізуючи динаміку кількості банків, слід звернути увагу на показники, які вказують на рівень фінансової безпеки, такі як ліквідність, капіталізація та рівень ризиків. Зниження кількості банків може свідчити про підвищення фінансової стійкості через консолідацію та злиття, що, у свою чергу, зміцнює позиції окремих установ та підвищує загальний рівень безпеки [2]. Водночас, різке скорочення кількості банків може бути ознакою фінансових проблем, таких як банкрутства, що потребує глибшого аналізу для оцінки ризиків та прогнозування майбутніх тенденцій у банківському секторі [7].

Аналіз банків з іноземним капіталом допомагає оцінити ступінь інтеграції країни в глобальну економіку, відображає рівень довіри з боку іноземних інвесторів та потенціал для впровадження міжнародних стандартів і передових технологій. Присутність і динаміка банків з іноземним капіталом також можуть бути показником впливу регуляторної політики на фінансовий сектор. Зокрема, зростання кількості таких банків може свідчити про сприятливе регуляторне середовище, що приваблює іноземний капітал, тоді як зменшення їх кількості може вказувати на можливі бар'єри або ризики, пов'язані з політичною чи економічною ситуацією в державі. Тому, спостереження за динамікою іноземних банків є важливим індикатором ефективності регуляторної політики та загальної фінансової стабільності (рис. 2.3).

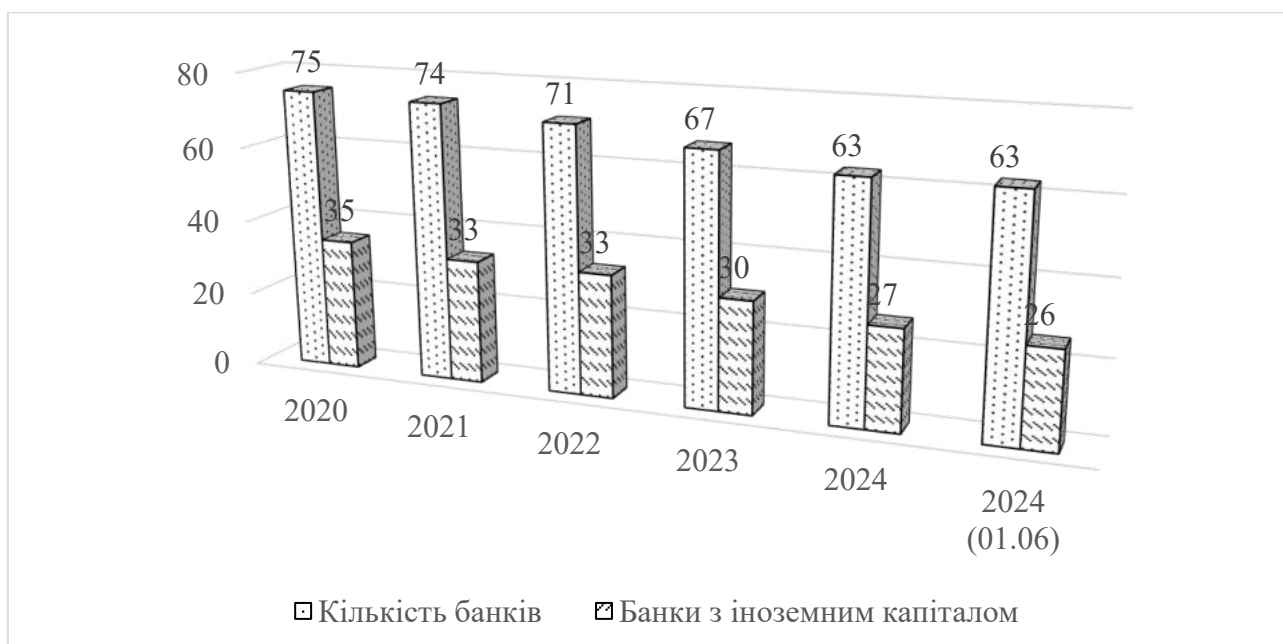

Рис.2.3 Динаміка кількості банківських установ на ринку банківських послуг України за 2020-2024 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [19]

Згідно з рисунком 2.3, в Україні з 2020 по 2024 рік відбулося загальне зменшення кількості банків на 12 установ або 16%, з 75 до 63, причому кількість банків з іноземним капіталом скоротилася на 8 установ (22,86%), з 35 до 27. Особливо значне зменшення спостерігалось у 2023–2024 роках, коли кількість таких банків знизилася на 10%, і станом на 1 червня 2024 року їх залишилося 26, що є додатковим скороченням на 3,7% від початку року. Ці тенденції, зумовлені військовою агресією росії та ускладненням економічної ситуації, можуть свідчити про проблеми або зміни в інвестиційних умовах, які потребують детального аналізу.

Дослідження активів та пасивів банківської системи є критично важливим для досягнення фінансової стабільності, оскільки ці показники відображають якість управління ресурсами та здатність банків відповідати на внутрішні й зовнішні виклики. Аналіз активів допомагає зрозуміти, наскільки ефективно банки розміщують свої ресурси, оцінити рівень кредитного ризику та визначити, які активи можуть бути вразливими до економічних шоків (рис. 2.4).

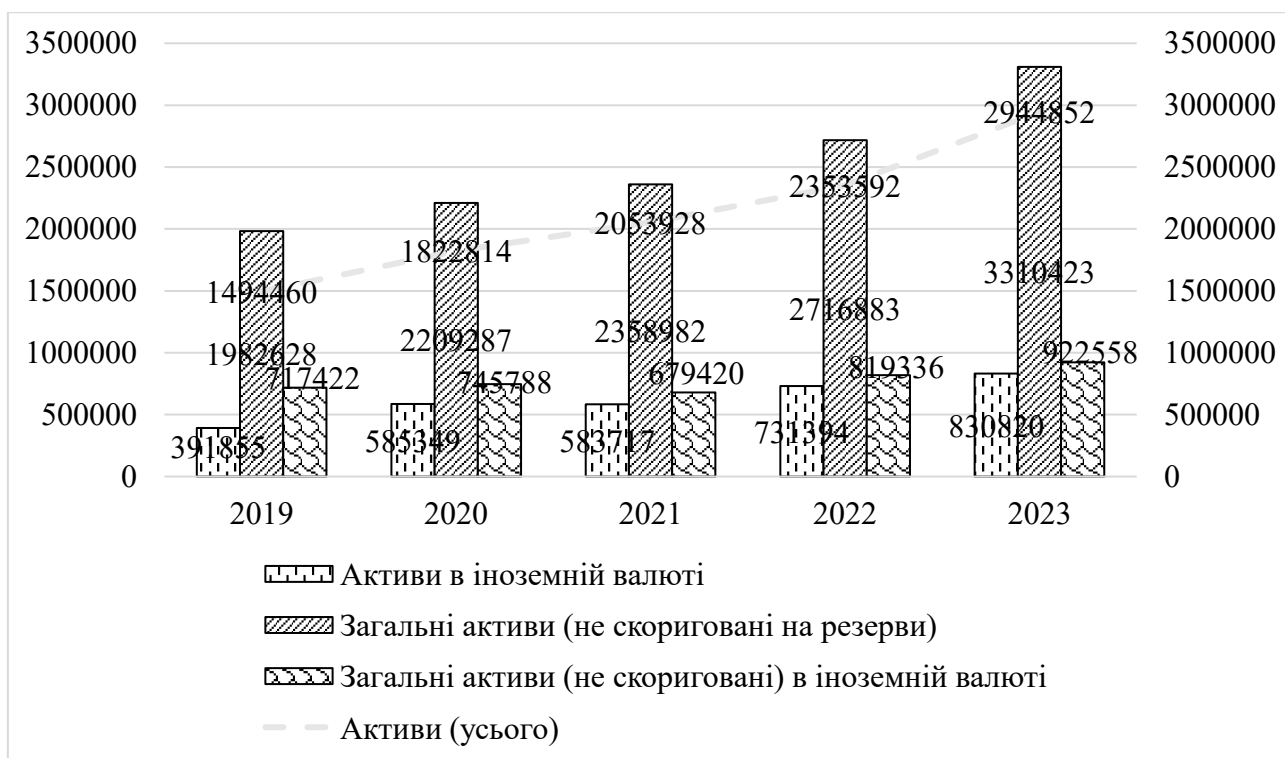

Рис. 2.4 Загальна сума активів української банківської системи за 2019-2023 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [25]

Так за даними рис.2.4 бачимо, активи банківської системи демонструють стабільне зростання протягом п'яти досліджуваних років. Сукупний обсяг активів в період з 2019 по 2023 рік зріс на 97% (1,450,392 млн грн), як результат відбувається розширення банківських операцій та зростання економічної активності. зростання загальних активів, номінованих в іноземній валюті, продемонструвало стабільну динаміку, збільшившись на 28% (205,136 млн грн) протягом аналізованого періоду. Це свідчить про зростання валютних активів, що є важливим фактором для здійснення міжнародних операцій та ефективного управління валютними ризиками. Такі тенденції вказують на зміцнення фінансової стабільності банківської системи, а також її здатність протистояти економічним та валютним викликам.

Аналіз капіталу є вирішальним чинником для забезпечення фінансової стійкості банківської системи. Капітал виступає основним буфером, що захищає банки від непередбачуваних втрат і економічних шоків, забезпечуючи їхню

спроможність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та інвесторами. Адекватний рівень капіталу підвищує довіру до банківської системи, сприяє підтримці ліквідності та знижує ризики системних криз. Аналіз капітальних показників дозволяє не лише оцінити фінансову стійкість окремих банків, але й загальну надійність банківської системи, що є критичним для стабільного розвитку економіки країни (рис.2.5):

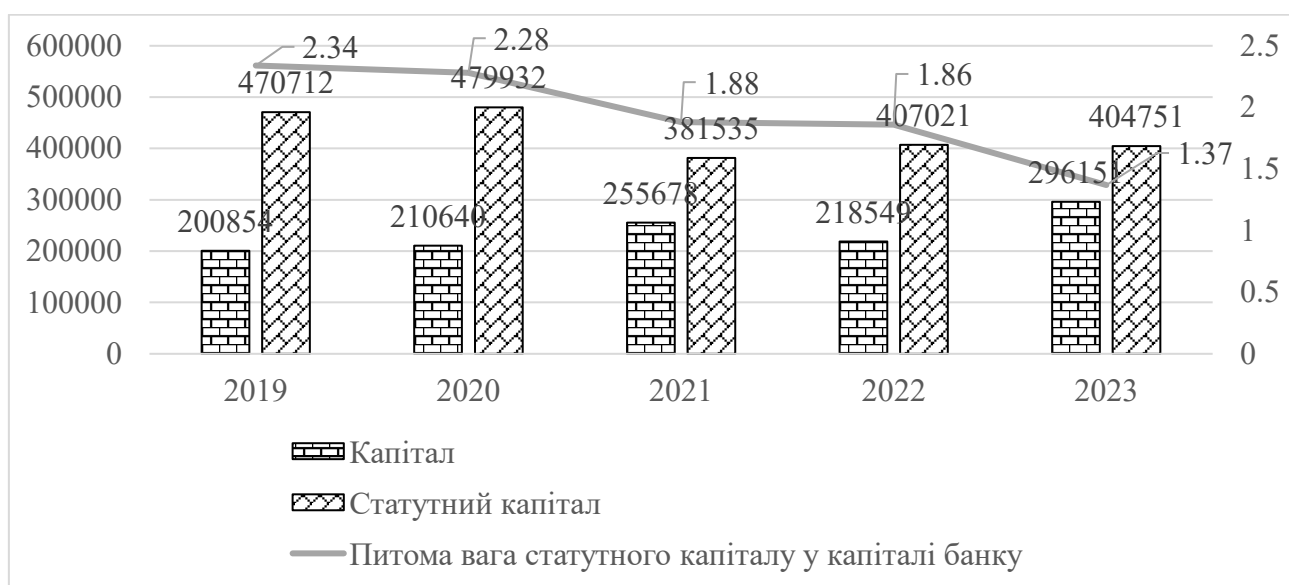

Рис. 2.5 Рівень капіталізації банківської системи України за 2019-2023 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [25]

Дані з рис.2.5 свідчать, що статутний капітал банківської системи України зменшився з 470 712 млн грн у 2019 році до 404 751 млн грн у 2023 році, зменшившись на 14%. Питома вага статутного капіталу в загальному капіталі банків знизилась з 2,34 у 2019 році до 1,37 у 2023 році, що свідчить про зменшення частки статутного капіталу у структурі капіталу банків. Водночас, загальні зобов'язання банків зросли з 1 293 606 млн грн у 2019 році до 2 648 701 млн грн у 2023 році, що відображає зростання на 104%. Зобов'язання банків в іноземній валюті також збільшились з 568 561 млн грн до 867 623 млн грн за той же період, що показує приріст на 52%.

З іншого боку, пасиви показують джерела фінансування банківської діяльності, що включають депозити, позики та інші зобов'язання та є важливим

індикатором фінансової стабільності та розвитку банківського сектору в кожній країні. Згідно з рисунку 2.6 у 2023 році загальна сума пасивів банківської системи досягає 2 944 852 млн. грн., що на 97% перевищує рівень 2019 року. Найзначніше зростання спостерігається у коштах суб'єктів господарювання, які виросли на 153%, а також у коштах небанківських фінансових установ, що збільшилися на 130%. Загальне зростання пасивів вказує на розвиток банківської системи, що сприяє збільшенню кредитних ресурсів та росту депозитів. Проте, скорочення частки статутного капіталу вказує на зростання ризиків у банківській системі і підкреслює потребу в підвищенні капіталу банків (рис.2.6):

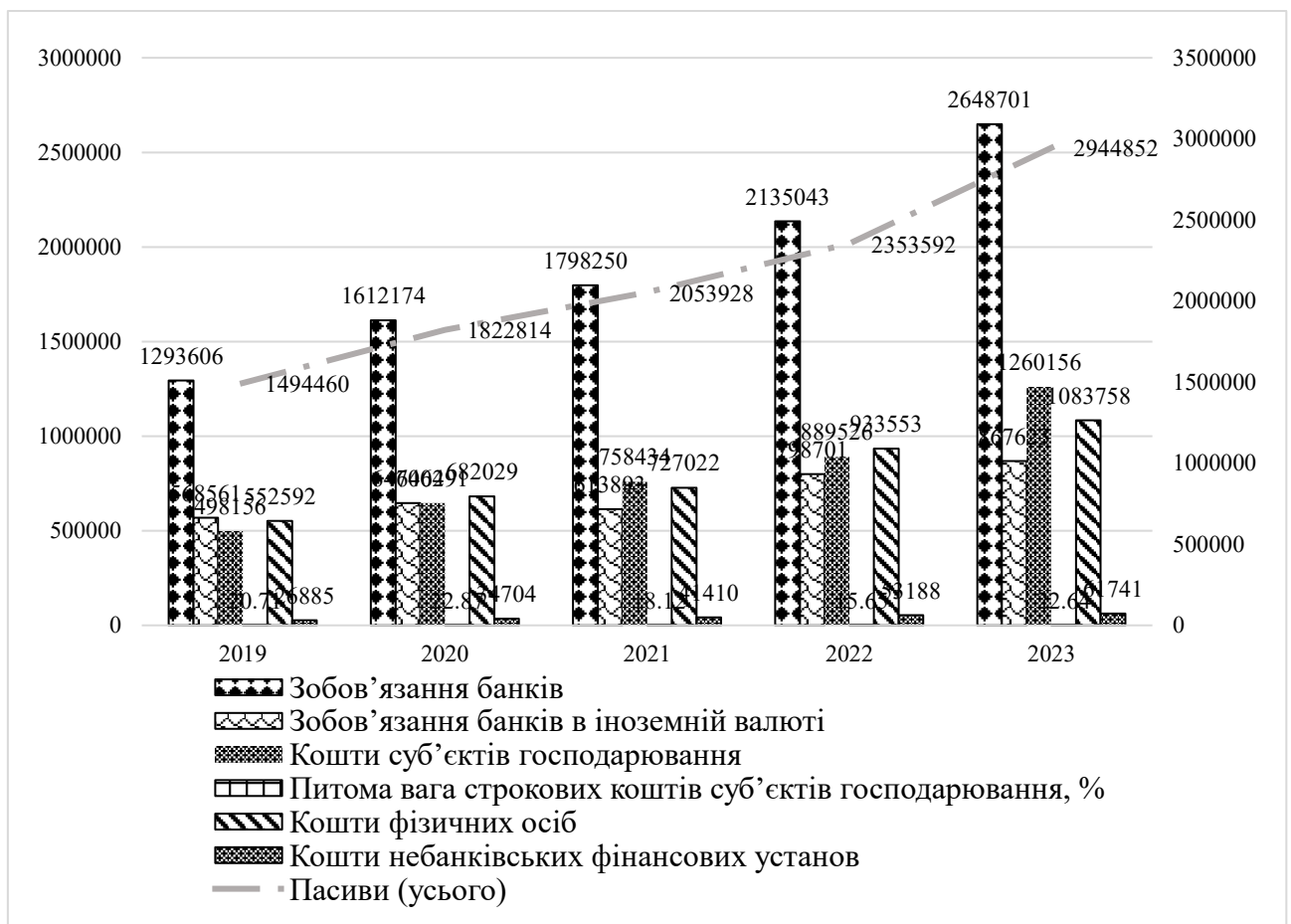

Рис. 2.6 Загальна сума пасивів банківської системи України протягом 2019-2023 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано автором на основі даних [35-39]

Кошти суб'єктів господарювання зросли з 498156 млн. грн. у 2019 році до 1260156 млн грн у 2023 році, що становить приріст на 153%. Водночас обсяги

коштів фізичних осіб збільшилися з 552592 млн грн до 1083758 млн. грн., тобто на 96%. Кошти небанківських фінансових установ також продемонстрували значне зростання, а саме з 26885 млн. грн. до 61741 млн. грн., що відповідає збільшенню на 129%. Ці тенденції свідчать про загальне розширення депозитної бази банківської системи, що можна інтерпретувати як підвищення рівня довіри до банківського сектору та покращення його фінансової стабільності. Питома вага строкових коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ за період з 2019 по 2023 роки показує, що це співвідношення зменшилось з 3,12 у 2019 році до 2,21 у 2023 році.

Збалансованість між активами і пасивами є ключовою для забезпечення ліквідності банків і їхньої спроможності виконувати зобов'язання перед клієнтами та партнерами. Неправильне співвідношення між цими двома компонентами може викликати ризики втрати ліквідності, підвищення вартості фінансування та зрештою до фінансових криз. Тому регулярний аналіз активів та пасивів допомагає ідентифікувати потенційні проблеми на ранніх стадіях, приймати обґрунтовані управлінські рішення і забезпечувати стабільність банківської системи в довгостроковій перспективі.

Нормативи достатності основного капіталу є ключовим інструментом для забезпечення фінансової стійкості банківської системи. Ці нормативи визначають мінімальний рівень капіталу, який банки повинні підтримувати відносно своїх ризикових активів, щоб бути здатними покривати потенційні збитки. Достатність капіталу є фундаментальним показником, який впливає на здатність банку витримувати фінансові шоки та уникати банкрутства.

Розподіл нормативів достатності основного капіталу за часткою активів банків дозволяє оцінити, наскільки ефективно банки управляють своїм капіталом у контексті різних рівнів ризику, притаманних їх активам. Цей аналіз важливий для розуміння загальної стійкості банківської системи, а також для виявлення потенційних зон уразливості, які можуть потребувати додаткових заходів регуляторного нагляду.

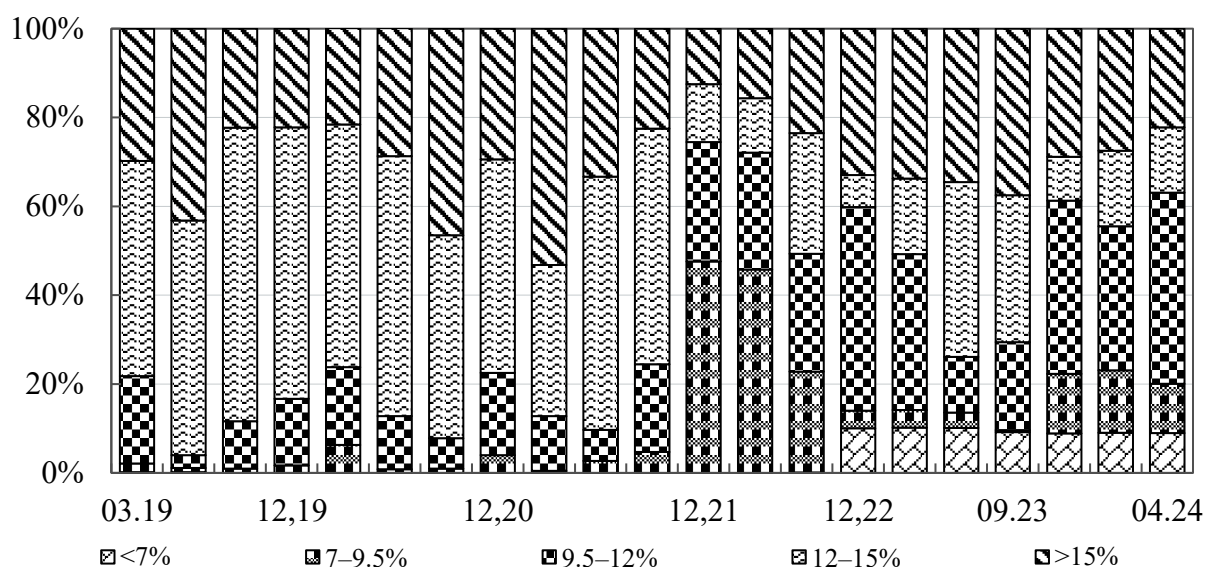

Рис. 2.7 Розподіл нормативів достатності основного капіталу за часткою активів банків, %

Джерело: побудовано автором на основі даних [16]

Банки нарощують капітал і посилюють свою стійкість до потенційних негативних впливів, що дає можливість адаптуватися до нових вимог до капіталу відповідно до стандартів ЄС. З серпня банки повинні будуть забезпечувати капіталом усі ключові ризики – кредитний, операційний та ринковий, причому капітал буде обчислюватися згідно з новою структурою. Перехідні норми при впровадженні нових вимог сприятимуть покращенню можливостей банків у сфері кредитування. У 2025 році оцінка стійкості, що включатиме негативний сценарій, допоможе визначити найкращий графік для подальших регуляторних змін.

Економічна криза, спричинена військовими конфліктами в Україні, призвела до зниження економічної активності та погіршення якості кредитного портфеля банків, що є ще одним важливим індикатором фінансової стабільності банківської системи України, він відображає обсяг та якість виданих кредитів, а також рівень ризиків, які бере на себе банк. Кредитування є ключовим джерелом доходів для більшості банків, тому належне управління кредитним портфелем безпосередньо впливає на їхню прибутковість і фінансову стабільність.

Фінансова стабільність банківської системи значною мірою визначається станом кредитного портфеля, який має бути належним чином диверсифікованим і сформованим з урахуванням якості активів, щоб зменшити ризики неповернення кредитів. Важливим показником, що впливає на ліквідність банків і їх здатність виконувати фінансові зобов'язання, є рівень прострочених та непрацюючих кредитів (NPLs). Ефективне управління цими ризиками є критичним для забезпечення стійкості банківської системи.

Згідно з таблицею 2.1 можемо розглянути динаміку кредитної діяльності банків в Україні за 2019-2023 роки.

Таблиця 2.1

**Динаміка кредитної активності банківської системи України
протягом 2019-2023 рр., млн. грн.**

Показник	Значення показника по роках, млн. грн.				
	2019	2020	2021	2022	2023
Надані кредити	1033539	963664	1065347	1036129	1024647
Середнє значення кредитів, наданих одним банком	15426	14383	15901	15465	16264
Надані кредити органам державної влади	4724	11545	26973	24809	18349
Кредити суб'єктам господарювання	822020	752503	795513	801327	783658
Кредити фізичним особам	206761	199556	242633	209944	222590
Кредити небанківським фін установам	33	60	228	48	49

Джерело: узагальнено автором на основі даних [35-39]

Протягом досліджуваного періоду загальний обсяг наданих кредитів зменшився на 0,86%, досягнувши 1024647 млн. грн у 2023 році. Водночас, середній обсяг кредитів, виданих одним банком, зріс на 5,43%, склавши 16264 млн. грн. Значне зростання відбулося у кредитуванні органів державної влади - на 288,42%, до 18349 млн. грн. Натомість кредити, надані суб'єктам господарювання, знизилися на 4,67%, до 783658 млн. грн. Кредитування фізичних осіб збільшилося на 7,66%, досягнувши 222590 млн грн, тоді як кредити небанківським фінансовим установам зросли на 48,48%, до 49 млн грн.

Ефективне управління кредитним портфелем дозволяє банкам підтримувати достатньо високий рівень капіталізації та ліквідності, що є

основою для забезпечення довгострокової фінансової стабільності як окремих банків, так і банківської системи в цілому. Врахування динаміки змін у кредитній діяльності, особливо в контексті економічних циклів та зовнішніх шоків, є критично важливим для аналізу і прогнозування стану банківської системи.

Наступним проаналізуємо ще один важливий показник забезпечення фінансової стабільності банківської системи, а саме ліквідність. Індикатор визначає здатність банків виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та інвесторами у визначені строки. Дослідження цього показника дозволяє вчасно виявляти потенційні ризики, які можуть призвести до фінансових труднощів або навіть кризи. Коефіцієнти покриття ліквідністю в усіх валютах (LCR_{вв}) та в іноземних валютах (LCR_{ів}) є важливими показниками, що визначають здатність банківської системи виконувати свої короткострокові зобов'язання. LCR_{вв} оцінює ліквідність банку у всіх валютах, що дозволяє виявити загальний рівень готовності банку до непередбачуваних витрат у різних ринкових умовах. У свою чергу, LCR_{ів} фокусується на ліквідності в іноземних валютах, що особливо важливо в умовах міжнародних фінансових операцій та зовнішньоекономічної діяльності банку (рис.2.8):

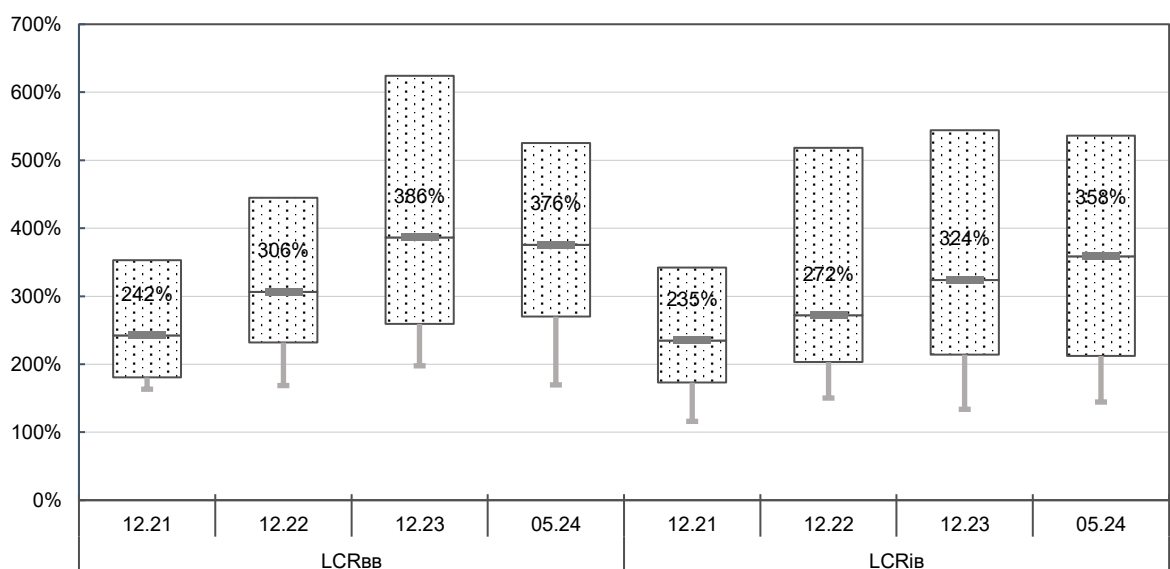

Рис. 2.8 Коефіцієнти покриття ліквідністю в усіх валютах та в іноземних (нормативне значення 100%)

Джерело: побудовано автором на основі даних [16]

За даними рисунка 2.8, можемо спостерігати постійне зростання медіанного значення з 242% до 358%, що демонструє покращення загального стану ліквідності банківської системи. В свою чергу максимальні значення залишаються високими, з незначними періодичними коливанням, що свідчить про наявність банків із значною надлишковою ліквідністю та є результатом консервативного підходу до управління ризиками або специфічних ситуації у деяких банках. Проте збільшення варіації між окремими банками вимагає уваги до потенційних ризиків, пов'язаних із неоднорідністю ліквідності в системі.

В умовах зростання доходів і витрат банків України, які спостерігаються з кожним наступним роком, стає критично важливо відслідковувати та аналізувати ключові фінансові показники. Це сприяє своєчасному виявленню потенційних ризиків та дозволяє ефективно реагувати на виклики, що виникають, забезпечуючи стійкість банківської системи в умовах мінливої економічної ситуації.

Такий підхід сприяє збереженню довіри клієнтів і підтримці стабільного функціонування фінансового сектора країни (рис.2.9):

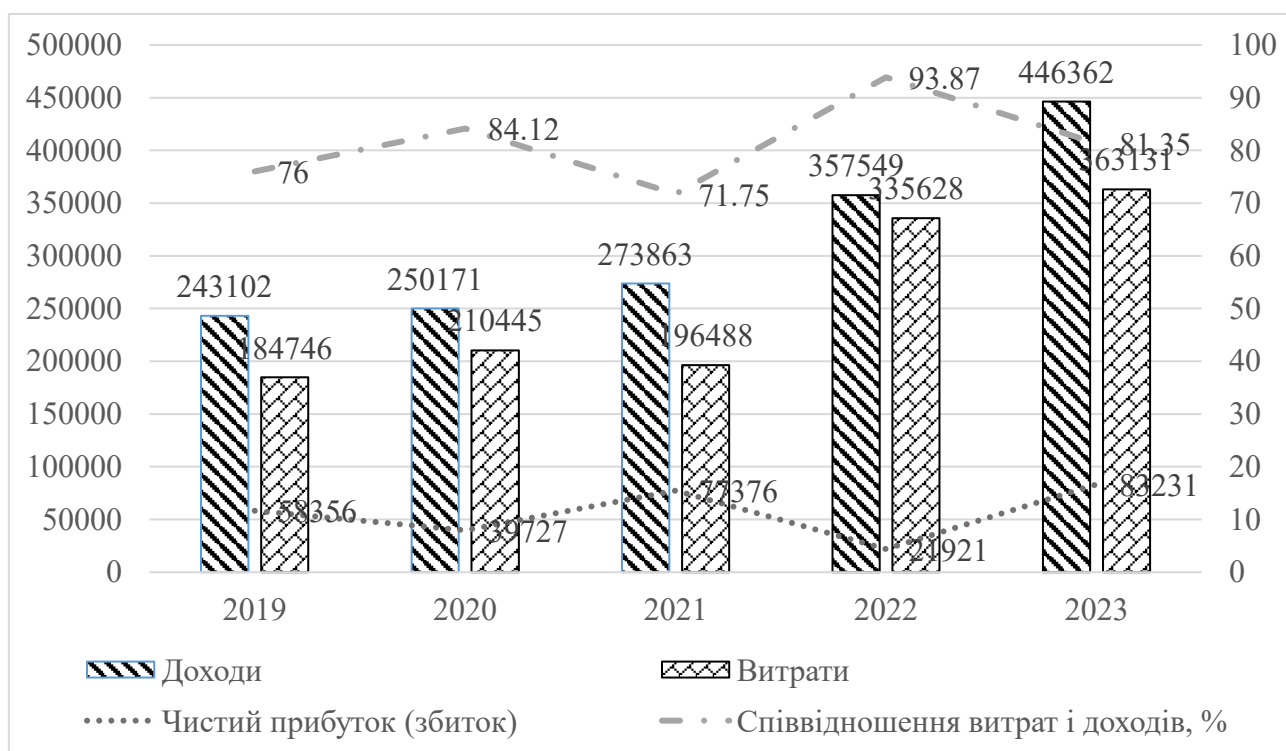

Рис. 2.9 Динаміка доходів і витрат банків України за 2019-2023 рр.

Джерело: узагальнено автором за даними [16,18,24,28,40]

Аналізуючи динаміку доходів і витрат банків України, можна відзначити, що обидва показники стабільно зростають з кожним роком. Зокрема, у 2023 році доходи банків зросли на 83,61% і досягли 446 362 млн грн, тоді як витрати збільшилися на 96,56%, склавши 363 131 млн грн. Така тенденція свідчить про активний розвиток банківського сектора, але водночас потребує уважного контролю фінансових показників для підтримання стабільності та ефективного управління ресурсами. У 2023 році процентні витрати зросли на 39,14%, досягнувши 103 050 млн грн, що складає 28,4% від загальних витрат. Податок на прибуток виріс на 1507,13%, до 76 644 млн грн, що складає 21,0% від загальних витрат. Співвідношення витрат до доходів варіюється від 71,75% у 2021 році до 93,87% у 2023 році, як результат відбулись зміни в ефективності управління витратами та доходами. У 2023 році цей показник дорівнює 81,35%, що вказує на відносну стабільність витрат порівняно з доходами. Чистий прибуток (або збиток) коливається від 39 727 млн грн у 2021 році до 83 231 млн грн у 2024 році, що демонструє загальне поліпшення фінансових результатів. Найвищий чистий прибуток зафіксовано у 2024 році, що свідчить про покращення фінансових показників та ефективності діяльності банківської системи в останні роки.

На нашу думку, також доцільно звернути увагу на рентабельність активів та капіталу банківської системи, вони є ключовими для оцінки ефективності діяльності банків, адже відображають, наскільки успішно фінансові установи використовують свої ресурси для отримання прибутку. Аналіз рентабельності активів та капіталу дозволяє виявити сильні та слабкі сторони банків, а також оцінити їхню здатність забезпечувати стабільне зростання в умовах динамічних змін на фінансовому ринку. Розглянемо більш детальніше рентабельність активів та капіталу банківської системи протягом досліджуваних 2019-2023 рр. (рис. 2.10):

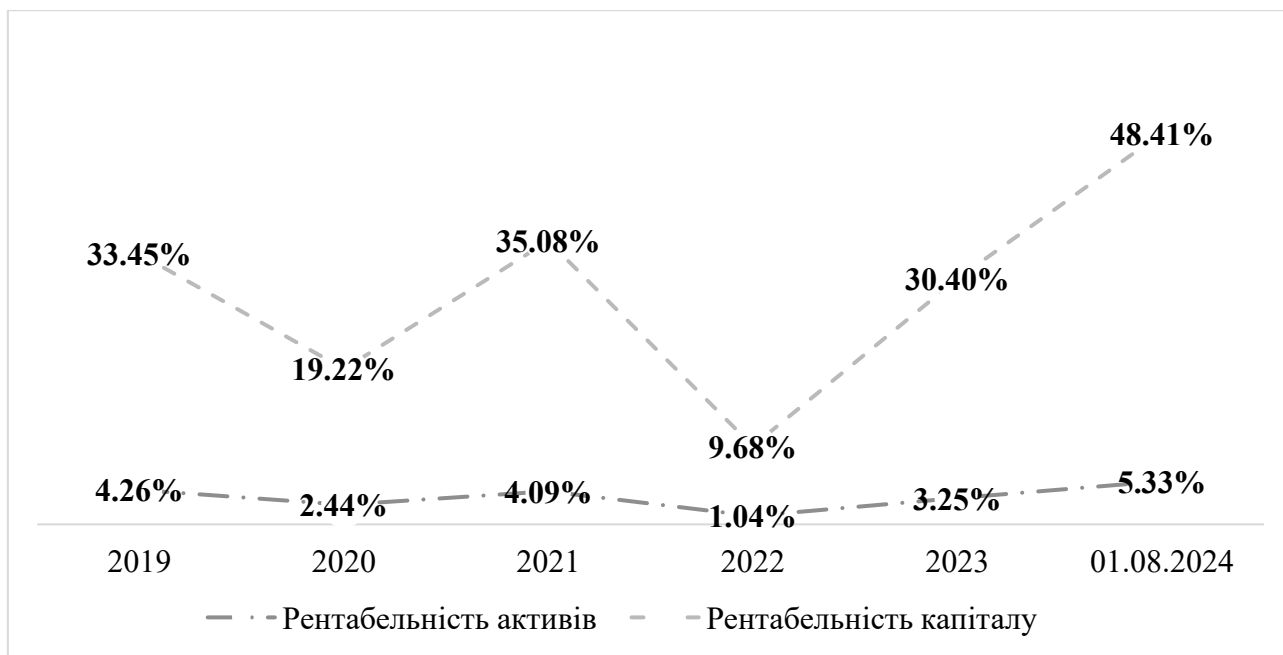

Рис.2.10 Рентабельність активів та капіталу банківської системи за 2019-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [35-39]

Аналізуючи показник рентабельності активів за період з 2019 по 1 серпня 2024 року, видно значні коливання в ефективності використання банківських ресурсів. У 2019 році рентабельність активів становила 4,26%, що свідчило про високу здатність банків генерувати прибуток з наявних активів. Проте, у 2020 році цей показник суттєво знизився до 2,44%, що могло бути результатом несприятливих економічних умов. У 2021 році рентабельність активів відновилася до 4,09%, але в 2022 році знову впала до найнижчого рівня за весь період - 1,04%, ймовірно, через вплив економічної кризи або інших негативних факторів. Проте вже у 2023 році рентабельність активів зросла до 3,25%, а станом на перше серпня 2024 року досягла рекордного рівня 5,33%, що свідчить про успішне покращення ефективності управління активами в банківській системі.

Розглядаючи рентабельність капіталу з 2019 по 01.08.2024 року, можна помітити значні зміни у здатності банків генерувати прибуток із власних коштів. У 2019 році рентабельність капіталу була на високому рівні - 33,45%, що відображало високу прибутковість. У 2020 році цей показник суттєво знизився

до 19,22%, що може бути наслідком економічних труднощів. У 2021 році рентабельність капіталу знову піднялася до 35,08%, демонструючи відновлення фінансової стійкості банків. Однак у 2022 році вона знову впала до 9,68%, що може бути пов'язано з зовнішніми шоками або внутрішніми проблемами. У 2023 році рентабельність капіталу покращилася до 30,40%, а на 01.08.2024 року досягла найвищого показника за весь період - 48,41%, що вказує на значне зміцнення прибутковості та ефективності використання капіталу.

Показники прибутковості банківських установ слугують ключовими індикаторами їх фінансової стійкості та здатності адаптуватися до ринкових викликів. У 2023 році 63 українські банки продемонстрували суттєве зростання прибутку до оподаткування, який досяг 159,99 млрд грн, що майже вдвічі перевищує показник 2021 року. Однак, незважаючи на зростання прибутку до оподаткування, чистий прибуток банків у 2023 році склав 86,54 млрд грн, що на 12% перевищує показник до початку повномасштабного вторгнення, коли 71 банк заробив 77,53 млрд грн. Слід зауважити, що через нове законодавство близько 46% прибутку банків, або 73,45 млрд грн, було спрямовано на сплату податку на прибуток. Для порівняння, у 2021 році розмір цього податку становив лише 6,37 млрд грн, що складало 7,6% від загального прибутку. При цьому, лише 7 із 63 банків у 2023 році зазнали збитків на суму 245 млн грн, що свідчить про позитивні тенденції в банківському секторі, незважаючи на складні економічні обставини [42]

Аналіз рейтингу стійкості банківських установ у 2024 році є необхідним для розуміння стабільності та надійності фінансової системи (рис.2.11):

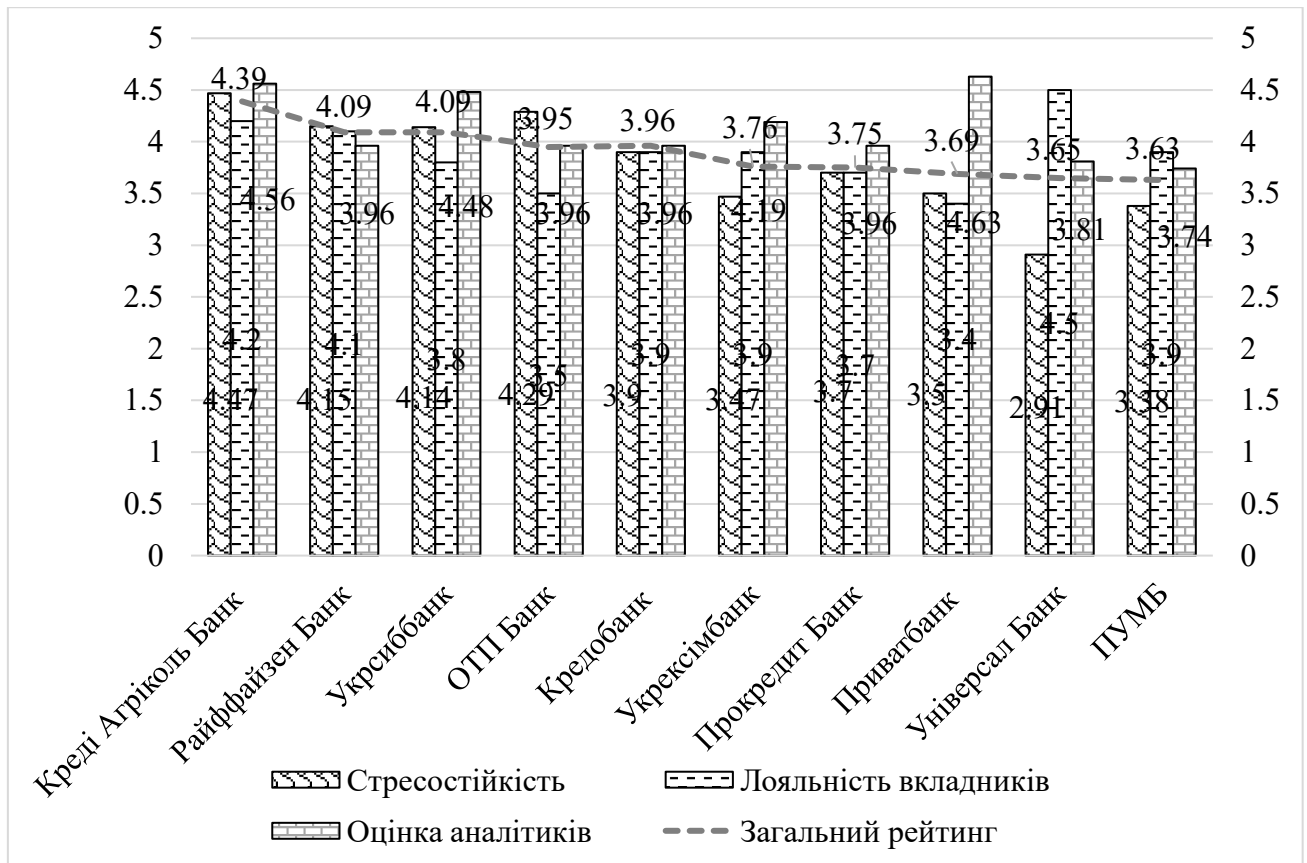

Рис.2.11 Рейтинг стійкості банків за підсумками першого кварталу 2024

Джерело: побудовано автором за даними [24,33]

Загалом, Креді Агріколь Банк демонструє найкращі результати за всіма критеріями, включаючи загальний рейтинг, стресостійкість і оцінку аналітиків, що свідчить про його сильні позиції на ринку. Висока стресостійкість та лояльність вкладників підкріплюють позитивне враження про банк, роблячи його лідером серед аналізованих установ. Укрсиббанк та Райффайзен Банк також показують високі результати, особливо в оцінці аналітиків, проте дещо відстають у показниках стресостійкості або лояльності вкладників.

З іншого боку, банки з нижчими показниками, такі як Універсал Банк та Приватбанк, мають слабші результати по стресостійкості та лояльності клієнтів. Універсал Банк, хоча і демонструє високу лояльність вкладників, має серйозні проблеми зі стресостійкістю, що може ставити під загрозу його фінансову стабільність. Приватбанк, попри високі оцінки аналітиків, має низькі показники

по стресостійкості та лояльності, що вказує на проблеми в підтримці клієнтів. Інші банки, такі як ОТП Банк та Кредобанк, мають середні результати по всіх категоріях, що свідчить про необхідність покращення для досягнення вищих позицій на ринку.

Аналіз показників банківської системи України за 2020-2024 роки свідчить про суттєві зміни в структурі та динаміці ринку. Скорочення кількості банків, особливо серед тих, що мають іноземний капітал, частково обумовлене військовою агресією та економічними викликами. Водночас активи банківської системи демонструють стійке зростання, особливо у валютних активах, що вказує на розширення банківських операцій і посилення фінансової стабільності. Це також підтверджується зростанням загальних зобов'язань та депозитів, що свідчить про довіру клієнтів до банківської системи.

Проте, зниження статутного капіталу на в умовах збільшення загальних зобов'язань вказує на зміну структури капіталу банків, зокрема на зростання частки боргових зобов'язань у їхніх активах. Аналіз даних про кредитування і ліквідність виявляє суперечливі тенденції: загальний обсяг наданих кредитів зменшується, але зростає середній розмір кредитів та обсяг кредитування державних органів. Хоча загальні показники фінансової стійкості банків покращилися, ситуація вимагає подальшого моніторингу та адаптації до нових економічних умов для збереження фінансової стабільності банківської системи.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова стабільність банківської системи є критичним компонентом економічної безпеки та макроекономічної стабільності держави. Вона забезпечує надійне функціонування фінансового сектору, що є основою для стійкого економічного розвитку. В умовах інтенсифікації процесів глобалізації та зростання взаємозалежності світових фінансових ринків, забезпечення стійкості банківської системи стає одним із пріоритетних завдань державної політики. Це вимагає постійного моніторингу та адаптації до нових глобальних викликів. Особливо актуальним це питання є для України, враховуючи поточні макроекономічні виклики, які включають як внутрішні структурні проблеми, так і зовнішні ризики. Така ситуація потребує активного втручання з боку держави для мінімізації негативних наслідків.

Аналіз поточного стану банківської системи України вказує на низку серйозних викликів, серед яких особливо виділяються недостатня капіталізація банківських установ, високий рівень проблемних активів, а також значна залежність від зовнішніх джерел фінансування. Ці проблеми вимагають невідкладної уваги, оскільки вони можуть призвести до дестабілізації фінансової системи країни. Ці фактори значно ускладнюють функціонування банківської системи та підвищують її вразливість до внутрішніх і зовнішніх шоків. Щоб уникнути потенційних кризових ситуацій, підвищити довіру до банківської системи та забезпечити її довгострокову стабільність, необхідно впроваджувати заходи з покращення управління ризиками, що включає впровадження як інституційних реформ, так і адаптацію міжнародного досвіду.

Виявлені проблеми у процесі аналізу стану банківського сектора України, а також запропоновані шляхи їх вирішення відображені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Методи подолання виявлених проблем у процесі забезпечення
фінансової стабільності банківського сектору України**

№	Основні виклики	Можливі шляхи вирішення
1.	висока частка непрацюючих кредитів	- запровадження дієвих механізмів контролю кредитних ризиків; - перегляд умов погашення проблемних кредитів;
2.	надмірне зосередження активів у системно важливих банках	- розподіл активів для зменшення ризиків; - стимулювання зростання розвитку середніх та малих банків; - збільшення вимог до капіталу для системно значущих банків;
3.	ризик ліквідності	- створення резервних фондів для забезпечення ліквідності; - збільшення нормативів ліквідності; - притягнення зовнішніх джерел фінансування; - забезпечення ліквідності шляхом інтервенцій Національного банку
4.	високі відрахування в резерви	- удосконалення процесу створення резервів; - державна допомога для банків; - запровадження податкових пільг для банків з високими відрахуваннями в резерви
5.	залежність від державної підтримки	- розробка автономних фінансових інструментів; - стимулювання інвестицій у банківський сектор; - зменшення залежності від державних програм через різноманітність джерел фінансування

Джерело: побудовано автором за даними [10,11]

О. Бригінець підкреслює необхідність зосередження на кількох ключових аспектах: ефективному управлінні проблемними кредитами, виданими до початку повномасштабного вторгнення Росії; зменшенні ролі державних банків у загальній банківській системі; вдосконаленні регуляторних вимог банківського сектору відповідно до стандартів ЄС, а також розвитку внутрішніх фінансових ринків [5]. Водночас інші дослідники вважають, що наразі державні банки мають найбільшу стабільність і довіру серед юридичних та фізичних осіб [12].

Основним напрямком підвищення фінансової стійкості банківського сектору, який реалізує Національний банк України, є оновлення вимог до капітальної структури банків відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління в банках та інших аспектів функціонування банківської системи». У

зв'язку з цим важливо, щоб банки дотримувалися «Положення про порядок визначення розміру регулятивного капіталу банками України», а саме:

- правила розрахунку основного капіталу та додаткового першого рівня, капіталу другого рівня, а також їх складових і вирахувань;
- вимоги до елементів балансу, що використовуються для формування капіталу;
- процедура та умови, за яких банк може отримати дозвіл або погодження від Національного банку на включення певних елементів капіталу [26].

Запровадження нових нормативів передбачає впровадження трирівневої структури капіталу для банків, це у свою чергу, сприяє збільшенню капітальних резервів. Це підвищує вимоги до складових капіталу та зміцнює надійність і прозорість фінансової звітності банків. Одним із наслідків таких вимог є покращене управління ризиками. Додатково, дозволи Національного банку України на включення певних елементів капіталу забезпечують детальніший контроль і перевірку якості капіталу, що позитивно впливає на зростання довіри до банківської системи. Зокрема, це посилює здатність банків витримувати потенційні збитки, пов'язані з банківськими ризиками. Імплементация нових вимог відповідно до європейських стандартів сприяє підвищенню довіри іноземних інвесторів і партнерів до українських банків, що робить їх більш конкурентоспроможними на арені світового ринку та, відповідно, сприяє їхньому розвитку та зростанню.

У звіті про фінансову стабільність за 2023 рік Національний банк України зазначив основні напрями застосування накопичених прибутків банків. Пріоритетність цих напрямів проілюстрована за шкалою, де 1 відзначає найвищий пріоритет, а 5 – найнижчий. Цю інформацію можна знайти на рис.3.1

Рис. 3.1 Визначення пріоритетів щодо використання накопичених прибутків банків в Україні.

Джерело: розроблено автором за даними [17]

Пріоритети, визначені для зміцнення фінансової стабільності банківської системи, мають ряд переваг, але також супроводжуються певними недоліками, зокрема:

- висока невизначеність стосовно масштабів потенційних втрат у період війни ускладнює процеси ефективного планування та розподілу ресурсів;
- формування буферів може зумовити зменшення ліквідності банків, адже великі суми коштів залишатимуться замороженими в капітальних інвестиціях;
- обмеження на виплату дивідендів може знизити інвестиційну привабливість банків, що, в свою чергу, негативно позначиться на вартості їхніх акцій і здатності залучати капітал;

- визначені пріоритети можуть викликати конфлікти між короткостроковими цілями акціонерів і довгостроковими потребами у забезпеченні стабільності банківської системи.

Крім того, велика кількість пріоритетів може призводити до розподілу уваги між ними, що негативно впливає на ефективність їх реалізації. Банкам важливо ретельно розробляти плани та готуватися до реалізації політики Національного банку, щоб зменшити можливі негативні наслідки та забезпечити максимальну ефективність від нових вимог.

На основі аналізу ключових показників діяльності банківської системи України можна визначити наступні напрямки для покращення її фінансової стабільності (рис.3.2):

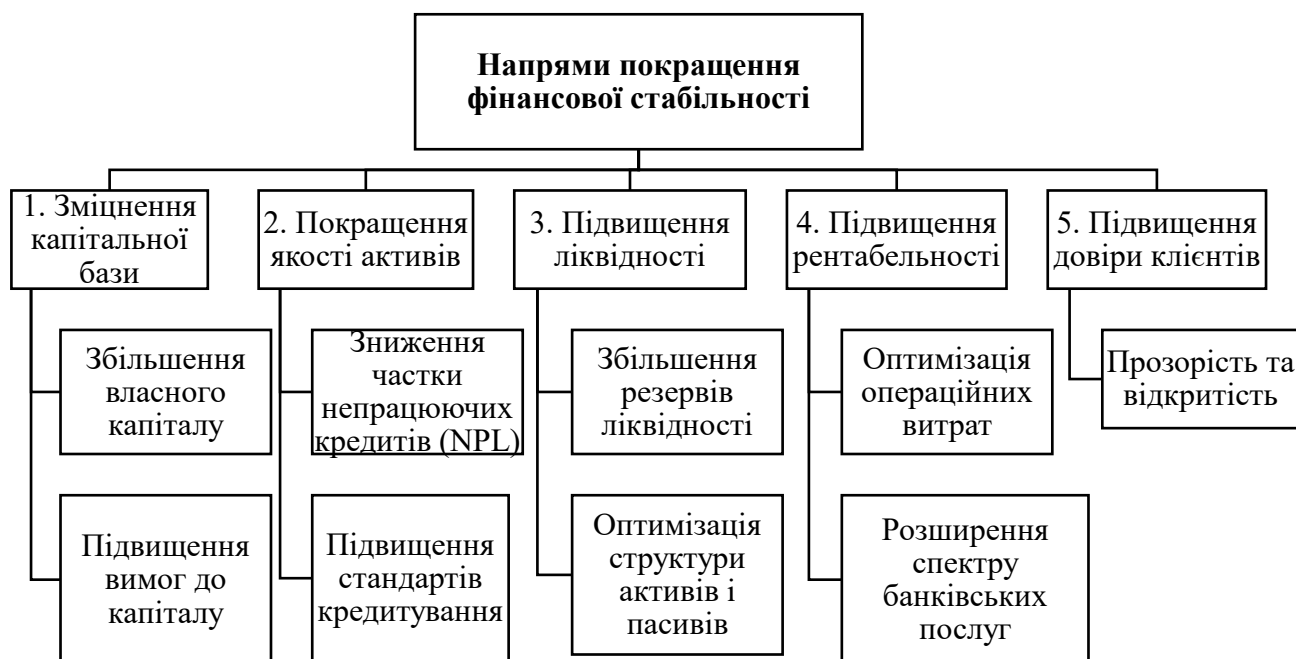

Рис. 3.2 Напрями покращення фінансової стабільності

Джерело: сформоване автором за даними [46]

Зміцнення капітальної бази банківської системи України передбачає два основних напрямки. Першим виступає збільшення власного капіталу, що може бути досягнуте через запровадження державних програм підтримки банків,

спрямованих на стимулювання рекапіталізації та включає можливість залучення міжнародних фінансових організацій як потенційних інвесторів, що допоможе підвищити капітальну базу банків. Другий напрям має на меті підвищення вимог до капіталу, що виступає важливою частиною процесу зміцнення капітальної бази. Зокрема введення більш суворих регуляторних стандартів, таких як підвищення мінімальних вимог до капіталу відповідно до рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду (Базель III), дозволить банкам бути краще підготовленими до фінансових ризиків і забезпечить їхню стабільність.

Підвищення якості активів у банківській системі може бути досягнуте шляхом зменшення частки непрацюючих кредитів (NPL). Це можна реалізувати за допомогою спеціалізованих фінансових інструментів, таких як продаж портфелів проблемних кредитів або створення «поганих банків», які займаються консолідацією та управлінням цими активами. Покращення також може бути досягнуте завдяки підвищенню стандартів кредитування, яке передбачає впровадження автоматизованих систем для оцінки кредитних ризиків з використанням великих даних та машинного навчання для ефективнішого управління кредитними ризиками.

Наступним кроком для підвищення ліквідності банківської системи можна реалізувати за допомогою двох підходів:

- перший включає в себе збільшення резервів ліквідності, встановлюючи вимоги до банків підтримувати резерви, які покривають не лише короткострокові зобов'язання, але й дозволяють оперативно реагувати на раптові ринкові зміни;

- другий підхід спрямований на оптимізацію структури активів і пасивів, що включає вивчення можливостей хеджування ризиків та управління ліквідністю з використанням складних фінансових інструментів.

Забезпечення підвищення рентабельності банків також можна досягнути за допомогою двох напрямків, а саме:

- завдяки оптимізації операційних витрат, впровадженню цифрових рішень для автоматизації рутинних процесів, за допомогою використання роботизації

банківських операцій (RPA) та штучного інтелекту, це сприятиме зменшенню витрат та підвищенню ефективності;

- за допомогою розширення спектру банківських послуг, що є критичним для зростання рентабельності, а саме розробка нових фінансових продуктів, орієнтованих на вимоги сталого розвитку та ESG (екологічні, соціальні та управлінські фактори), дозволить банкам задовольнити сучасні потреби клієнтів і зміцнити свою конкурентоспроможність.

Для забезпечення прозорості та відкритості банківської діяльності необхідно регулярно оприлюднювати звіти з використанням чітких інфографік і зрозумілих даних. Це дозволить клієнтам краще оцінювати фінансовий стан банку та відчувати впевненість у його стабільності. Окрім того, підвищення якості обслуговування можна досягти шляхом впровадження багатоканальних платформ, які об'єднують усі банківські послуги в одному місці, забезпечуючи зручний і ефективний спосіб взаємодії з клієнтами. Впровадження цих підходів сприятиме підвищенню довіри клієнтів до банку.

Для розвитку регуляторного середовища слід удосконалити нормативно-правову базу шляхом розробки комплексних актів, які враховують нові фінансові інновації, зокрема фінтех і криптовалюти, що забезпечить правову чіткість і адаптивність до сучасних тенденцій. Водночас важливим є посилення нагляду та контролю за допомогою сучасних технологій, таких як аналіз великих даних (big data) і штучний інтелект, що дозволить ефективніше моніторити банківську діяльність.

Таким чином, забезпечення стабільності фінансової системи українських банків є важливим фактором для економічного розвитку та привабливості країни для інвесторів. Наразі вона стикається з серйозними викликами, зокрема через військові дії, високий рівень непрацюючих кредитів, надмірну концентрацію активів у системно важливих банках, ризики ліквідності, значні відрахування в резерви та залежність від державної підтримки. Ці фактори ускладнюють розвиток банківського сектору, знижуючи його здатність ефективно функціонувати та підтримувати економічну стабільність. Для досягнення цієї

мети необхідно впровадити ряд ключових заходів. Зміцнення капітальної бази банків, зменшення рівня непрацюючих кредитів і оптимізація концентрації активів є основними напрямками для покращення фінансової стійкості. Важливим є також вдосконалення нормативно-правової бази та посилення нагляду і контролю з використанням сучасних технологій. Ці комплексні заходи сприятимуть забезпеченню стабільності банківської системи, підвищенню її ефективності та привабливості для інвесторів, що, у свою чергу, сприятиме стабільному економічному розвитку країни.

ВИСНОВКИ

Отже, на основі аналізу особливостей забезпечення фінансової стабільності банківської системи України, можемо зробити наступні висновки:

Фінансова стабільність банківської системи виступає критично важливою для стимулювання економічного зростання, ефективного розподілу фінансових ресурсів та запобігання можливим фінансовим кризам, які можуть серйозно вплинути на економіку. Забезпечення фінансової стабільності вимагає належного регулювання та контролю над банківським сектором, а також розробки і реалізації стратегій для підвищення фінансової стійкості банків. Це передбачає безперервний моніторинг фінансових показників, оцінку потенційних ризиків і впровадження ефективних заходів для їх управління і зменшення. Ключовим для створення надійної та стійкої фінансової інфраструктури є розуміння основних аспектів фінансової стабільності банківської системи.

Механізми та принципи фінансової стабільності банківської системи формують основу її надійного функціонування навіть в умовах економічної нестабільності. Завдяки системному підходу та аналізу фінансових потоків можна ефективно управляти ресурсами та ризиками в банківському секторі. Принципи, що включають орієнтацію на результат, прозорість, узгодженість, цілісність, стимулювання, збалансованість інтересів, відповідальність та законність, забезпечують належний рівень регулювання і контролю, що сприяє підтриманню фінансової стабільності. В умовах постійних змін глобальної економіки особливо важливо постійно вдосконалювати механізми та принципи регулювання, щоб зберігати стабільність банківської системи та запобігати можливим фінансовим кризам.

Аналіз фінансових показників банківської системи України за період 2020-2024 років показує значні зміни в її структурі та динаміці. Зменшення кількості банків, особливо тих, що мають іноземний капітал, частково зумовлене

військовими конфліктами та економічними труднощами. Однак активи банківської системи стабільно зростають, особливо у валютних активах, що свідчить про розширення банківських операцій і підвищення фінансової стабільності. Зростання загальних зобов'язань і депозитів також підтверджує довіру клієнтів до банків. Разом з тим, зменшення статутного капіталу на фоні зростання загальних зобов'язань вказує на зміну структури капіталу банків, зокрема на збільшення частки боргових зобов'язань у їхніх активах. Аналіз кредитування і ліквідності демонструє суперечливі тенденції: загальний обсяг кредитів зменшується, але середній розмір кредитів та обсяг кредитування державних органів зростають. Незважаючи на покращення загальних показників фінансової стійкості банків, ситуація потребує подальшого моніторингу та адаптації до нових економічних умов для забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Стабільність фінансової системи українських банків є ключовим чинником для економічного розвитку та привабливості країни для інвесторів. Однак зараз система стикається з серйозними викликами, такими як високий рівень непрацюючих кредитів, надмірна концентрація активів у системно важливих банках, ризики ліквідності, значні відрахування в резерви та залежність від державної підтримки. Ці проблеми ускладнюють розвиток банківського сектору, знижуючи його здатність ефективно функціонувати і підтримувати економічну стабільність.

Для забезпечення подальшого розвитку і стабільності банківської системи необхідно впроваджувати комплексні заходи. Серед них важливим є зміцнення капітальної бази банків, що підвищить їхню стійкість до фінансових шоків і забезпечить додатковий запас міцності. Також важливо зосередитися на зменшенні рівня непрацюючих кредитів шляхом ефективного управління активами та впровадження механізмів реструктуризації заборгованостей. Крім того, зниження концентрації активів у системно важливих банках сприятиме уникненню надмірних ризиків, пов'язаних з можливими кризами в окремих великих фінансових установах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія : у 2 т. Т. 2: Безпека фінансових інститутів. Київ : УБС НБУ, 2014. С. 75–90.
2. Барановський, О. Природа фінансової безпеки банківської системи. Світ фінансів. 2022. Вип. 3. С. 141-155. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49022> (дата звернення: 27.08.2024).
3. Березовик, В. М., Свистун, А. О., & Хмеловський, Т. Г. (2024). Вплив глобальних фінансових тенденцій на стабільність банківського сектору України. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (8). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12700439> (дата звернення: 28.08.2024).
4. Бондаренко О. В. Оцінка фінансової стійкості банку. *Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. 2016. № 9. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/16201> (дата звернення: 27.08.2024).
5. Бригінець О.О. Актуальні проблеми підвищення рівня банківської безпеки України. *Часопис Київського університету права*. 2023/2. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/861/800> (дата звернення: 28.07.2024).
6. Варцаба В. І. Оцінка фінансової стійкості банківської системи України та шляхи її зміцнення в умовах пандемії коронавірусу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2021. № 1(57). С. 107–113. URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).107-113](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).107-113) (дата звернення: 28.08.2024).
7. Власюк С.А. Теоретичні засади фінансової стабільності банківської системи. Цифрова трансформація фінансової системи України та країн v-4 в умовах євроінтеграції. *Збірник тез III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дубляни, 26 квітня 2023 р.)*. Частина III. Дубляни: ЛНУП,

2023. С. 70-72. URL: <https://www.lnup.edu.ua/attachments/article/2023.pdf#page=70> (дата звернення: 11.06.2024 р.).

8. Вовченко О.С. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку. *Наук. вісн. Полтавськ. ун-ту економіки і торгівлі*, 2016. № 5(77). С. 161–169. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300241429.pdf> (дата звернення: 27.08.2024).

9. Вовченко О.С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2021. 233 с. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/9526> (дата звернення: 27.08.2024).

10. Вовченко О.С. Шляхи забезпечення стабільності банківської системи країни в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 09 черв. 2022 р.* Полтава: НУПП, 2022. С. 121-122. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/10843> (дата звернення: 27.08.2024).

11. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів*. № 2(71), 2022. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1513> (дата звернення: 27.08.2024).

12. Гулак О.В., Піддубний О.Ю., Слюсаренко С.В. Актуальні питання забезпечення безпеки банківського сектору України в умовах воєнного стану. *Наукові записки*. 2023. Вип.15. С. 236-240. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/371> (дата звернення: 28.07.2024).

13. Данік Н., Татко А. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. Т. 1, № 5. С. 1–9. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220105.01> (дата звернення: 27.08.2024).

14. Довгань Ж. М. Економічна сутність фінансової стабільності банківської системи. *Наука молода*. 2016. № 25. С. 26- 39. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/27664> (дата звернення).

15. Жежерун Ю.В. Забезпечення фінансової стабільності банківського сектору в умовах викликів коронакризи. *Матеріали XV Міжнародної науково–практичної конференції*. 2021 р. Черкаси : ЧННІ Університет банківської справи, 2021. С. 11-14. URL: <http://surl.li/csmqva> (дата звернення: 27.08.2024).

16. Звіт про фінансову стабільність від 19.06.2024. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_pr_2024-H1.pdf?v=7 (дата звернення: 27.08.2024).

17. Звіт про фінансову стабільність. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 11.06.2024 р.)

18. Карчева Г. Цифровізація як важливий фактор забезпечення стабільності банківської системи в умовах воєнного стану. *Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти»* С.42-44. 2022. URL: <http://surl.li/nvlvsx> (дата звернення: 27.08.2024).

19. Кількість банків в Україні (2008-2024). *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 28.07.2024).

20. Коваленко В. В. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 2(19). С. 321-330. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/19_2019/19_2019.pdf (дата звернення).

21. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динаміки стабільної діяльності банку. *Актуальні проблеми економіки: Науковий економічний журнал*. 2018. № 9. С. 43–50. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8731> (дата звернення).

22. Лінтур, І., Демчик, С. Оцінка фінансової стійкості банківської системи на основі індикаторів та економічних нормативів НБУ як інструментів

монетарного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-46> (дата звернення: 27.08.2024).

23. Максимова А.В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип.8. Част.3. С. 205-208. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/157.pdf (дата звернення: 27.08.2024).

24. Нікітін А.В. Діагностика стабільності банківського сектору України в умовах війни. *Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в умовах інтеграції України в ЄС: матеріали V всеук. наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір., молод. вчених і пров. фах-ів. Київ, КНЕУ. Дніпро. 2023. С.370-372. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Polishchuk/publication/372128683_Osoblivosti_funkcionuvanna_fucersnoi_torgivli-Ether/links/64a57798b9ed6874a5fc5deb/Osoblivosti-funkcionuvanna-fucersnoi-torgivli-Ether.pdf#page=370 (дата звернення: 27.08.2024).*

25. Огляд банківського сектору за лютий 2023 року. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4 (дата звернення: 12.08.2024).

26. Оновлено вимоги до структури капіталу банків. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/onovleno-vimogi-do-strukturi-kapitalu-bankiv> (дата звернення: 11.06.2024 р.).

27. Остапчук І.О. Забезпечення фінансової стабільності банківського сектору України: теоретичний підхід. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали Наукової конференції студентів*. Львів. 2021. С. 122-123. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Komerciynoi_Diyalnosti/Nauka/2021_6_Suchasni_naprjami_rozvitku_ekonomiki_studenti_2021.pdf#page=123 (дата звернення: 27.08.2024).

28. Патерко Р.С., Ткачук Н.М. Стабільність банківської системи як основа забезпечення розвитку фінансово кредитної та бюджетної політики. *Обліково-фінансова наука і практика: пріоритети розвитку та місія у воєнний час: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ. 2022. С.132-134. URL: https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/zb_conf_16-11-2022.pdf#page=132 (дата звернення: 27.08.2024).

29. Погореленко Н.П. Інструментарій забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. *Соціальна економіка*. Вип.59.2020. С. 84-104. URL: <https://scholar.archive.org/work/zkllele3m5ekvfsonlevfvane4/access/wayback/https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/download/16122/15013> (дата звернення: 27.08.2024).

30. Приказюк Н.В., Погибіль А.М. Оцінка фінансової стабільності банківської системи Польщі на базі індикаторів фінансової стабільності (FSI). *Електрон. наук.-практ. журн. «Інфраструктура ринку»*, 2021. Вип. 51. С. 272–278. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2021/51_2021_ukr/46.pdf (дата звернення: 27.08.2024).

31. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III : станом на 5 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 27.08.2024).

32. Прокопенко, Н., Мирончук, В., Шепель, І. (2022). Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33> (дата звернення: 27.08.2024).

33. Рейтинг банків України. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/?date=2024-01-01> (дата звернення: 28.07.2024).

34. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. С. 1–9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8731> (дата звернення).

35. Річний звіт Національного банку України за 2019 рік. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2019-rik> (дата звернення: 12.08.2024).

36. Річний звіт Національного банку України за 2020 рік. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2020-rik> (дата звернення: 12.08.2024).

37. Річний звіт Національного банку України за 2021 рік. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2021-rik> (дата звернення: 12.08.2024).

38. Річний звіт Національного банку України за 2022 рік. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2022-rik> (дата звернення: 12.08.2024).

39. Річний звіт Національного банку України за 2023 рік. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2023-rik-vid-strategiyi-vijivannya-do-strategiyi-vidnovlennya> (дата звернення: 12.08.2024).

40. Рубченко Т. І., Гасій О. В. Сутність фінансової стабільності банків. Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у ХХІ столітті : *тези доповідей XLV Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2021 р.* Полтава: ПУЕТ, 2022. Ч. 1. С. 78–80. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/12069> (дата звернення: 27.08.2024).

41. Семенча І.Є., Горбунова Ю.Р. Фінансова стійкість та стабільність у банківській діяльності: розмежування понять та аналіз дефініцій. *Національний вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 32. С. 81-85. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/32_2020ua/15.pdf (дата звернення).

42. У 2023 році банки отримали майже вдвічі більше прибутку, ніж до великої війни. *Веб-сайт. Економічна правда*. URL:

<https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/16/710014/> (дата звернення: 28.07.2024).

43. Чайковський Є. Економічна сутність фінансової стабільності. Фінансове забезпечення сталого розвитку: збірник наукових праць кафедри фінансів ім. С. І. Юрія. Західноукраїнського національного університету. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. Вип. 3. Т.1. URL: <http://surl.li/ixrsir> (дата звернення: 27.08.2024).

44. Чайковський Я., Чайковський Є. Економічна суть фінансової стабільності банківської системи. *Світ фінансів*. 2024. № 2(79). С. 55–68. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1693> (дата звернення: 28.08.2024).

45. Чирак І. Фінансова стабільність, фінансова нестабільність і фінансова стійкість економіки. *Світ фінансів*, № 2 (63). 2020. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40883/1/%D0%A7%D0%98%D0%A0%D0%90%D0%9A.pdf> (дата звернення: 27.08.2024).

46. Яковенко К.А., Фінансова стабільність банківської системи та напрями її забезпечення в сучасних умовах. Збірник наукових праць IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції. 2020. С. 289 - 293. Вінниця. URL: http://vtei.com.ua/doc/2020/16_06_2020zb.pdf#page=289 (дата звернення: 27.08.2024).

47. Bukhtiarova A., Semenog A., Razinkova M., Nebaba N. and Antoni Haber J. (2020). Assessment of financial monitoring efficiency in the banking system of Ukraine. *Banks and Bank Systems*, 15(1), 98-106.

48. Compilation Guide on Financial Soundness Indicators. URL: <https://www.imf.org/external/np/sta/fsi/eng/fsi.htm> (дата звернення: 27.08.2024).

49. Kuznetsova A. Y., Pohorelenko N. P. mechanism of providing financial stability of the banking system of Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Т. 2, № 33. С. 37–47. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.206396> (дата звернення: 27.08.2024).

50. Thuy Tu Pham, Le Kieu Oanh Dao, V. Nguyen. The determinants of bank's stability: a system GMM panel analysis. *Cogent Business & Management*, 2021. Vol. 8. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2021.1963390> (дата звернення: 27.08.2024).

ДОДАТКИ

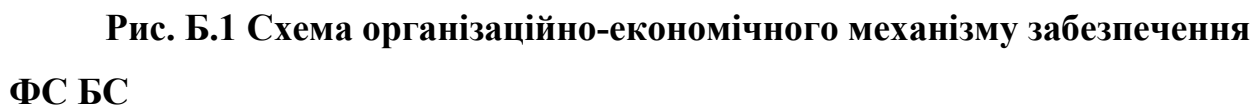
Додаток А

Таблиця А.1

Характеристика сутності поняття «фінансова стабільність банківської системи»

Автори	Характеристика поняття
Коваленко В., Радова Н.	«ступінь повноти та якості вирішення завдань, що виникають перед системою, а також виконання банківською системою своєї місії, яка забезпечує досягнення позитивних фінансових результатів, що включає здатність максимально ефективно, з мінімальним ризиком, трансформувати, розподіляти та використовувати ресурси для виконання своїх зобов'язань, збереження ефективності функціонування банків у межах прийнятної ризику та пом'якшення наслідків кризових ситуацій»
Барановський О.	«здатність протистояти зовнішнім і внутрішнім впливам, підтримуючи стабільну рівновагу та надійність протягом тривалого періоду»
Довгань Ж.	«здатність банківської системи підтримувати оптимальний рівень основних фінансових індикаторів, зберігати стабільну рівновагу та покривати можливі ризики й витрати за рахунок власних коштів у контексті несприятливого зовнішнього середовища»
Шило Ж.	«здатність забезпечувати та підтримувати рівновагу в банківській системі, а також оперативно реагувати на несподівані дії та шоки фінансової системи та реальної економіки»
Дзюблюк О., Михайлюк Р.	«здатність упродовж часу забезпечувати зменшення ймовірних втрат та належну швидкість їх подолання, що створює умови для досягнення та підвищення рівня стійкості.»
Доценко І.	«ситуація, в якій банківська фінансова система здатна функціонувати ефективно, безперервно та обережно, навіть за наявності зовнішніх шоків»
Шпіка А.	«процес, що охоплює точну оцінку фінансових ризиків та ефективне управління ними, реалізуючи інноваційний підхід»
Євтух Л., Швед І.	«дане поняття є відносним, оскільки фінансова стабільність банківської системи не завжди свідчить про сталість чи незмінність. Вона відображає відповідність правовим нормам, ефективність діяльності та адекватність виконання своїх функцій»
Звєряков М.	«стабільне економічне середовище виступає необхідною умовою для забезпечення фінансової стабільності банків і, водночас, є її результатом, що підвищує стійкість цих фінансових установ»
Кочетков В.	«здатність банківської системи оптимально трансформувати ресурси (персонал, фінансові ресурси, активи, обладнання та інформаційні технології) з максимальною ефективністю та мінімальними ризиками для виконання своїх функцій у ринковому середовищі, незважаючи на вплив ендогенних і екзогенних факторів»

Джерело: побудовано автором за даними [28]

Джерело: побудовано автором за даними [21]

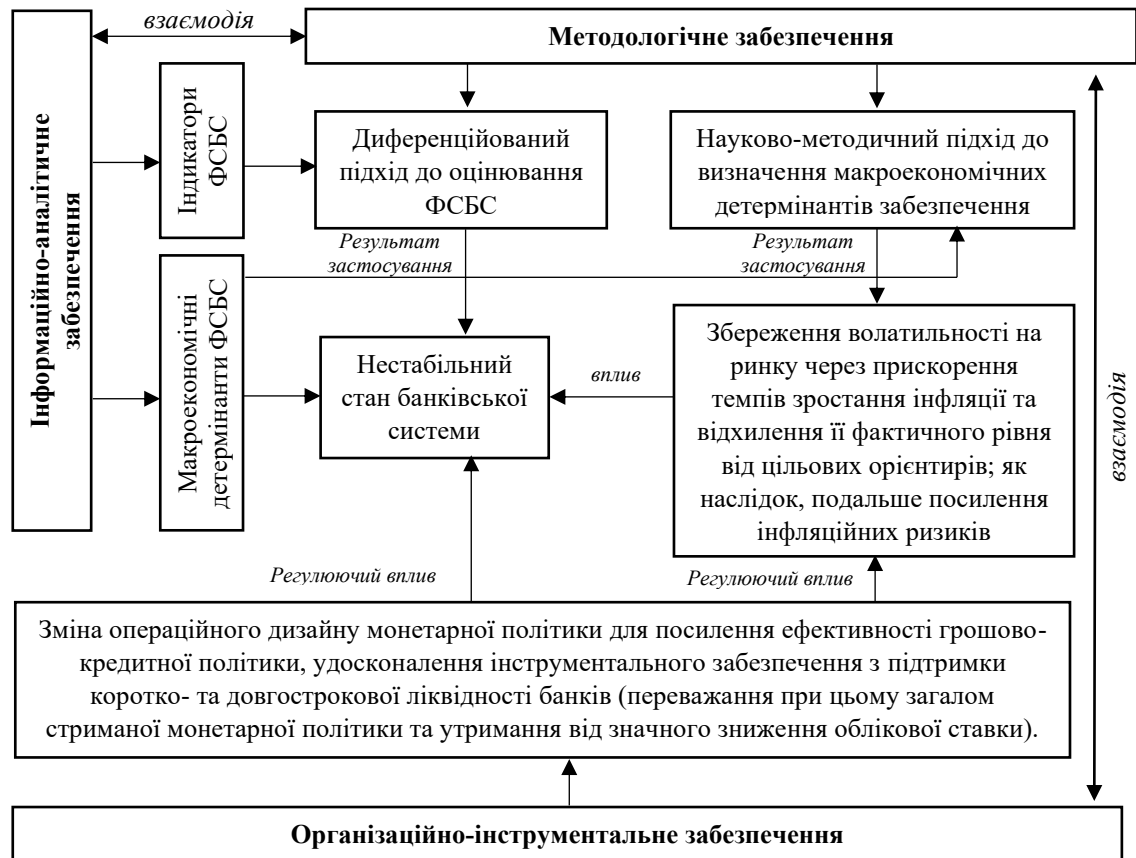

Рис В.1 Практичний приклад застосування елементів механізму забезпечення ФС БС у їхній взаємодії

Джерело: складено автором за даними [49]